

ความไม่เที่ยง ที่เที่ยงคืออะไร

โดย พ่อท่านสมณะโพธิรักษ์

เมื่อ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๓๖ ณ พุทธสถานปฐมอศิก

อาตมาได้อธิบายถึงเรื่องสัจจะ อยู่ที่สันตืออศิก พอดีอาตมา
อยากจะรู้เรื่อง ที่พระพุทธเจ้าท่านตรัสถึง เรื่องของการกำหนด
เที่ยง ที่อาตมาเคยพบ แต่ไม่รู้ว่า มันอยู่ในพระไตรปิฎกเล่มไหน
เขาก็เลยไปตรวจสอบ ในพระไตรปิฎก มาให้ดู มีอยู่ที่เดียว ใน
พระไตรปิฎกทั้งหมด ๔๕ เล่ม กดคอมพิวเตอร้ออกมาดู มีสัญญา
ยะ นิจจานิ นั้นมีอยู่ที่เดียว ครั้งเดียว สูตรเดียว ที่พระพุทธเจ้าท่าน
ตรัสประโยคนี้ ทั้งหมดในพระไตรปิฎกทั้ง ๔๕ เล่ม ของเถรวาท
คำว่าสัญญายะ นิจจานิ แล้วก็มาดู แล้วก็เป็นเรื่องลึกซึ้งที่สุด
เพราะว่าแม้แต่คำตอบ คำถาม พระพุทธเจ้า ตอบพระพุทธานิมิต ก็
คือเทวดานั้นเอง ที่พระพุทธเจ้าท่านสอนเทวดา ก็คือสอนตัวเอง
พระพุทธานิมิตเป็นผู้ถาม พระพุทธเจ้าเป็นผู้ตอบ คิดดูก็แล้วกันว่า
นั่นเป็นอะไร คือเป็นเรื่องลึกซึ้งที่สุด ถ้ามเรื่องสัจจะ ถ้ามเรื่อง
ความเห็น ความเห็นที่เลื่อน เลื่อนไปเรื่อย ความเห็นของทุกคน ก็
จะยึดความเห็นเป็นอัตตา ยึดความเห็น เป็นตัวอุปาทาน เสรีจ

แล้วก็อธิบาย พระพุทธเจ้าท่านอธิบายความเห็นมาก่อน พอ
อธิบายความเห็นมาแล้ว ก็บอกได้ว่า ทำไมความเห็นของเจ้าลัทธิ
ซึ่งถือว่าปราชญ์เหมือนกัน จึงเป็นความเห็นที่ต่างกันได้ ทำไม
สัจจะ จึงไม่เป็นสิ่งเดียวกัน ทำไมปราชญ์เหมือนกัน ถึงกำหนด
สัจจะคนละอย่าง ทำไมสัจจะไม่เป็นอันเดียวกัน ก็เป็นปราชญ์
ด้วยกันทั้งนั้น มันก็น่าจะมีสัจจะอยู่หนึ่งเดียวเท่านั้น ทำไมสัจจะ
จึงมี ๒ อย่างได้

สุดท้าย พระพุทธเจ้าท่านก็ตรัสตอบว่า สัจจะทั้งหลายแหละ ต่างๆ
นานา เว้นสัญญาที่เห็นว่าเที่ยงเสีย ไม่มีในโลก หมายความว่า
สัจจะไม่มีดอกในโลกนี้ มีจริงๆก็คือ สัญญาะ นิจจานิ จะจริง
ที่สุด ก็มีอยู่ที่ตัวนี้ ตัวสัญญาะ นิจจานิ คือตัวการกำหนด รู้ว่า
เที่ยง เที่ยงจริงๆ นิจจา นิจจานิ เพราะฉะนั้น ใครกำหนดรู้ว่าเที่ยง
ตัวที่เที่ยงนี้ได้ ตัวนั้นแหละคือสัจจะ เพราะฉะนั้น ต่างคนต่างก็ไป
กำหนด เที่ยงว่าของตัวเอง เพราะฉะนั้น จะไปเอาสัจจะ ไม่มีในโลก มี
การกำหนดเที่ยงเท่านั้น

อาตมาเคยบรรยายมาแล้ว ในเรื่องเที่ยง คือเรื่องของ เป็นสิ่งนั้นสิ่ง
หนึ่ง แล้วไม่เป็นอันอื่นอีก มันอันหนึ่งอันเดียว เราจะเห็นจริงเห็นจัง

ในตัวเราเลยว่า อันนี้เที่ยง และความเที่ยงคืออะไร ความเที่ยงก็คือ ความแข็งแรง คือความตั้งมั่น คือ ความไม่แปรปรวน คือความไม่เปลี่ยน เมื่อไรๆ ก็ไม่เป็นอื่นอีก ที่นี้รูปนี้ก็เป็นอื่นไปได้ เวทนาก็เป็นอื่นไปได้ สัญญาก็เป็นอื่นไปได้ สัญญาก็คือการกำหนดรู้ หรือความจำ เอาละถ้าแปลว่า ความจำนี้ เราจำอะไรได้แม่นยำ จำอะไรได้ ก็ถ้าเผื่อว่า เราจะรู้จักนิพพาน เราก็ต้องกำหนดรู้นิพพาน แล้วก็จำนิพพานให้แม่นยำ อาการของนิพพานเป็นอย่างไร สภาวะของนิพพานเป็นอย่างไร เรียนให้ดี เรียนให้ถึงจุด ที่พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า ผู้ที่ปฏิบัติเป็นชีนาสพ หรือเป็นพระอรหันต์แล้วนี่ เป็นผู้ที่จบกิจ เป็นผู้ที่ไม่ต้องศึกษาอีก ไม่ต้องอบรมอีก หมายความว่าไม่ต้องปฏิบัติอีกแล้ว ปฏิบัติจบแล้ว เสร็จแล้ว จบแล้วจบเลย จบแล้วที่เที่ยงแล้ว หมายความว่า ไม่แปรปรวน ไม่เป็นอื่นอีก ไม่ต้องกลับมาศึกษาใหม่ ไม่ต้องมีความรู้ใหม่อีกแล้ว สำหรับตัวนิพพานนะ แต่สัพพัญญุตานั้น มีเพิ่มได้ มีใหม่เพิ่มไปอีกได้ แม้เป็นพระพุทธเจ้าแล้ว ยังมีความรู้ลึกซึ้งใหม่ขึ้นไปอีก ไม่มีจบดอกในเรื่องของการรู้ในโลก เพราะว่า โลกที่ตัวเองไม่เกี่ยวข้อง มันมีอยู่เยอะ เพราะฉะนั้น รู้ใหม่พวกนี้ได้ แต่รู้จักกิเลสแล้วก็ดับ กิเลสได้สนิทในผู้ใด ในตัวตนของใคร ในอรรถภาพ หรืออรรถตาของใคร สามารถทำลายอรรถตา จบอรรถตาตัวตนของตน ไม่มีตัวตน จบกิจ

ของตัวตน ได้อย่างแน่ชัดแล้ว จบจริงๆ เทียงจริงๆ

ไม่ต้องไปศึกษาอีก ไม่ว่าจะอีกชาติใด ปฏิญาณตน หมุนเวียนอยู่
เป็นพระโพธิสัตว์ เกิดอีกก็ชาติ กี่ชาติๆ ก็ตาม ก็ไม่ต้องไปทำ
แบบฝึกหัด อันนั้นซ้ำซากอีก ถึงทำก็ทำ มันมีซ้อนอยู่ ที่อาตมาเคย
พูดว่า เหมือนลิงลมอมข้าวพอง เป็นแค่เพียงคำสมมติ นิดๆ
หน่อยๆ เท่านั้น โดยปรมาตถ์ ไม่ต้องไปทำอีก เพราะปรมาตถ์นั้น พอ
ทำสมมติที่มันถูกหุ้ม ถูกพอก ตามเขาข้างนอก ของคนอื่น เขามา
พอกเราหน่อย เราก็ล้างนิดหน่อย แล้วจุดนั้นจะเป็นจริง โดยไม่
ต้องมีใครบอก ไม่ต้องไปเรียน ไม่ต้องไปศึกษา ไม่ต้องมีใครมา
บอก มาสอน เป็นปัจเจกของตนเอง แล้วอันนั้นก็ยังคงเป็น
ของเดิม ไม่เป็นอื่นไปอีก ก็คือ วิมุติหลุดพ้น ดับสนิท มีความเที่ยง
แท้ของนิพพาน ของความสูญกิเลส สูญตัวตน มีอันนั้น ไม่เป็นอื่น
อีกเลย ไม่แปรปรวนเลย

อาตมาก็ได้ขยายความ เอามิจฉาทิฐีสูตฺร สักกายทิฐีสูตฺร อตฺตทานุ
ทิฐีสูตฺร มาขยายให้ฟัง ก่อนที่จะเจอ **จุฬวิญญูหฺสูตฺร** สูตฺรว่าด้วย
สัจจะ ผู้ยึดมั่นในทิฐิของตน

อาตมาอธิบายมิจฉาทิฐิสูตร สักกายทิฐิสูตร อัตตานุทิฐิสูตร
อธิบายมาก่อน เคยเจอสูตรนี้ ก่อนที่จะเขียนทางเอกด้วยซ้ำ แล้วก็
เคยบรรจุนะ ๓ สูตรนี้ ไว้ในทางเอกด้วย แต่อันนี้ไม่เคยเจอดอก อันนี้
มาเจอทีหลัง ซึ่งก็สอดคล้องกับที่อาตมารู้แล้ว เห็นแล้ว เข้าใจแล้ว
เอามาพูดแล้วด้วยตรงกัน นั่นคล้ายๆกับว่า ศาสนาพุทธนี่ สอน
ความไม่เที่ยง แต่ทำไมต้องเป็นความเที่ยง มันคล้ายๆกับกลับ นี
แหละ คล้ายๆ กับพูดตลบตะแลง พูดไม่อยู่กับร่องกับรอย ความ
จริงไม่ใช่ พวกเราศึกษาดีๆ แล้วเราจะรู้ว่าไม่ใช่ ความหมายของ
ความจริงแท้ หรือสัจจะนั่นแหละ ความจริงความเที่ยงนั้น เกิด
จากสัญญา และสัญญาที่เที่ยงนั่นคือสัจจะ โดยเฉพาะที่เที่ยงก็คือ
อาการที่กิเลสสูญ เที่ยง นอกกว่านั้น ไม่มีอะไรเที่ยง เป็นจิต เป็น
เจตสิก เป็นเวทนา สัญญาเอง ที่ท่านกำหนดรู้ เพราะฉะนั้น การ
กำหนดรู้ความเสื่อมเป็นที่สุด ความดับเป็นที่สุด ความไม่มี เป็น
ที่สุดที่สูญ ฉะนั้น ที่สูญอะไรก็ไม่จริง ถ้าเกิดภาวะที่ปฏิเสธ อย่างที่
ได้อธิบาย สุดโต่งไปด้านข้างปฏิเสธ ไม่ ไม่ ไม่ แล้วไม่ได้ศึกษา
รายละเอียดของอะไร ดับมัน กดมันไว้เฉยๆ แล้วก็ไม่ เหมือนไม่มี
เฉยๆ ที่จริงนะกตภาพ กตภาพตัณหา กตภาพภพ กต กตมัน ปิดมัน
บังมัน โดยตนเอง ไม่ได้เข้าไปกระทุ้งกระแทก ให้มันออกมา ให้มัน
จนกระทั่ง มันเห็นหน้า เห็นตามัน แล้วก็ดับกิเลส ตัณหา อุปาทาน

นั่นๆ ให้หมดจริงๆ

ไม่รู้รายละเอียด ของคำว่ากิเลส ตัณหา อูบาทาน อาการมณ์เป็น
อย่างไรไม่รู้ เมื่อไม่รู้ มันได้แค่กดๆ มันก็เลยกลายเป็น ภาพอีกภาพ
หนึ่ง ซึ่งเป็นภาพที่ปฏิเสธได้วิธีหนึ่ง เป็นการปฏิเสธ เพราะฉะนั้น
เราจะไม่ปิดจิต แต่เราจะเปิดจิตตลอดเวลา แต่นั่นแหละ คนที่ยัง
ไม่แข็งแรง ก็แบ่งไว้ ปิดไว้ครึ่งหนึ่ง ทำครึ่งหนึ่ง เพราะตัวเราเอง
เราไม่เก่ง ก็ต้องสร้าง สร้างสัจจะความจริง สร้างบุญบารมี สร้าง
ภูมิ สร้างสภาวะ อินทรีย์ผลของตณก่อน แบ่งมาทำที่ละส่วนๆ
บางทีนี่แบ่งครึ่งหนึ่ง ยังสู้ไม่ได้เลย ต้องแบ่งเอามาทำสัก ๑๐ %
คนอ่อนแอ ทำ ๒๐ % เพิ่มขึ้น ทำ ๓๐ % ไป ไปตามลำดับได้ ก็
ต้องแบ่งทำ แต่ต้องทำอย่างเปิดจิต ไม่ใช่กลบ เสร็จแล้วทำเปิดจิต
จะเป็นฐานจริงให้แก่เรา เมื่อทำได้ ทำได้แล้ว มีฐานรอง เป็นสิ่งสม
วิมุติ สิ่งสมวิราคะ สิ่งสมวิมุติไปได้จริง เพราะการดับ การละ การ
ทำลาย ของพระพุทธรเจ้า นั่น เมื่อได้แล้วเป็นทรัพย์ เมื่อได้แล้วเป็น
อินทรีย์ เมื่อได้แล้วเป็นผละ เมื่อได้แล้วเป็นทุนที่แท้ อย่างลืมนตา
อย่างอยู่เหนือโลก อย่างไม่หลบไม่ลี้ไม่หนี ผจญประจัน สัมผัส แต่
อันนั้นไม่มีฤทธิ์เลย ปริสุทธา ปโยทาทา มุทุ กัมมัฏฐา ปภัสสร
เป็นฐานอาศัยเฉย แต่ไม่ใช่หน้าด่าน

มีปัญญา มีความรู้ แล้วก็ได้รับความรู้ซ้อนเติมขึ้นไป เพิ่มเติมขึ้นไป เสริมเติมขึ้นไป ได้ละเอียดๆขึ้น จึงเกิดเป็นดวงตา เกิดเป็นแสงสว่าง เกิดเป็นความรู้ มาเป็นตัวแข็งแกร่งแทน เพราะฉะนั้น ตัวความรู้ กับตัวแข็งแกร่งกับตัวเจโต ปัญญาที่เจโต จึงเป็นหนึ่งเดียวกัน เจโตที่วิมุตติ ด้วยเหตุปัจจัยใด มันสงบ สนิท แข็งแรงสนิท ตั้งมั่นสนิทแล้ว อานัญญาได้แล้ว กับปัญญามันอยู่ร่วมกัน อัมปนา พยัมปนา เจตโส อภินิโรปนา เป็นเจตโส อภินิโรปนา นั่นแหละ เป็นจิตที่ตั้งมั่นแข็งแรง เป็นฐาน ไม่หนี ฐานนี้ไม่กลบ เป็นฐานที่ตื่น ฐานที่อยู่ปัจจุบัน ฐานที่ไม่มีอะไรฝัง ไม่มีอะไรหลบ อะไรแฝงเลย เป็นฐานอยู่ในปัจจุบันนี้เทียว ดับสนิทแล้ว เจโตที่ดับสนิทไปแล้ว อกุปปาเจโตวิมุตติ ไม่เป็นอื่น วิมุตติโดยไม่อกุปปา ไม่กำเริบอีกเลย แล้วปัญญา ก็เป็นตัวปัญญา ที่อยู่ร่วมกับเจโตวิมุตติ นี้ด้วยกัน ชัดๆเลย เพราะฉะนั้น มันจะเป็นอำนาจ แสงสว่าง อำนาจที่แข็งแรงมาก ไม่เหมือนกับเจโตที่กลบ ไม่มีปัญญาเข้ามาเรื่องแสงสว่าง ปัญญาที่ไม่มีเจโตวิมุตติ ปัญญาก็วน ไม่เที่ยง แปรปรวน ไม่ชัดเจน ไม่ยืนหยัด เพราะมันวน มันไม่เที่ยงนั่นแหละ ปัญญามันไม่ใช่ตัวปัญญานี้ มันคิดมาตั้งแต่เหตุ แต่ผลอะไร มันไม่มีตัวเจโตวิมุตติที่แท้

อาตมาก็ไม่รู้จะอธิบายอย่างไร มันยากที่จะอธิบาย แต่ว่าฟังดีๆ
คุณแม้แต่คิดตาม อาตมาคิดว่า ปฏิภาณของคุณ พอเข้าใจได้ ถ้า
ยิ่งคุณมีภาวะรองรับแล้ว จะเห็นจริงเลยว่า เจโตวิมุตติ กับ ปัญญา
วิมุตติ มันตัวเดียวกัน อยู่ในปัจจุบันนี้เทียว ไม่หลบ ไม่หลีก ไม่ลี
แล้วเป็นตัวที่ดึงชัดขึ้นมาใช้กันหมด ไม่ได้กลบได้ฝังได้พราง ได้
ซ่อนอะไรเลย

คุณคิดให้ดีๆ สภาพออย่างนี้ นี่แหละ จิตที่เป็นอุภาโตภาควิมุตติ มัน
วิเศษสุด มันแข็งแรง มันยอดเยี่ยมอย่างนี้ จึงทำงานได้อย่างยิ่ง
เป็นฐานได้ไปส่วนหนึ่ง ได้ไปเหตุปัจจัยหนึ่ง หรือ ๕ เหตุปัจจัย ๑๐
เหตุปัจจัย มันก็ยิ่งเป็นอินทรีย์ เป็นผละ เป็นกำลังวิเศษ ทั้ง
แข็งแรง และรู้จริงรู้แจ้ง รู้แจ้ง รู้จริง สูงส่งขึ้นไปเรื่อยๆ ตามลำดับ
เพราะฉะนั้น จิตวิมุตติของพระพุทธเจ้านี้ จึงไม่เหมือนฤาษี ไม่ว่าจะ
เป็นฤาษีป่า หรือฤาษีกรุง ฤาษีเมือง ไม่ว่าจะเป็ฤาษีชนิดไหน ไม่
เหมือน มีความเที่ยง ความมั่นคง แน่นอน ชัด ยืนหยัดยืนยัน
ไม่ให้ผู้รู้ เจ้าของเจ้าตัวผู้รู้ ได้เห็นของจริงอันนี้

การกำหนดรู้เมื่อใดๆ ก็เห็นจริงเลยว่ากิเลสไม่มี กิเลสไม่มี ไม่เป็น

อื่นเลย แข็งแรง และไม่แปรปรวน เพราะฉะนั้น ตรวจสอบจิตเจโต
ปริยญาณ มันก็จะตรวจไปเรื่อยๆ เลย เห็นจิตว่า ใจ วิเศษเยี่ยม นี้
เป็น สอฺตรจิตอย่างไร อนฺตรจิตอย่างไร และอนฺตรจิตที่มีสภาพ
เป็นประโยชน์คุณค่า ต่อผู้อื่นอยู่จริง เป็นสมาธิแบบ สมาหิตะ
แล้วก็ไม่มีวิมุติจร เจโตปริยญาณ ตัวหลักสุดท้าย ที่อาตมา
อธิบายแล้วว่า อนฺตรจิต ก็จะประกอบไปด้วยสมาหิตะ ประกอบ
ไปด้วยวิมุติจิต สมาหิตจิต วิมุติจิตอยู่ในเจโตปริยญาณ ๑๖ ด้วย
๓ ตัวสุดท้ายนี้ จะเป็นตัวยืนยันหยัดยืนยัน อย่างแท้จริงเลย ลักษณะ
ของอนฺตรจิตนั้น สมาหิตจิตจะเป็นอย่างไร มันเป็นความแข็งแรง
ตั้งมั่น ที่อะไรมากระทบสัมผัส อะไรที่มาโดยเฉพาเหตุปัจจัย ที่
เราทำได้เป็นลำดับๆ มันมากระทบสัมผัสอย่างไรๆ มันก็แข็งแรงๆ
มันเป็นตัวพิสูจน์ ยืนยันอยู่ ไม่หนี นี่แหละ พิสูจน์เมื่อไรก็ประจำ
เมื่อไรก็ประสพ เมื่อไรก็กระทบกระทบ สัมผัสอยู่ แรง จัดจ้าน มี
เหลี่ยมมีมุม มีเหลี่ยมมีเหลี่ยมอะไร มากอีกเท่าใด ๆ มันก็ยิ่งจะพิสูจน์ตัว
เราว่า เรารู้ทันไหม รู้เท่าทันโลกียะอันนี้ไหม เปลี่ยงพลา้ใหม่
นอกจากรู้ทันแล้ว มันยังแวบวาบ มันยังเปลี่ยนแปลงเป็นอื่น มัน
ยังมีอารมณ์กิเลส จะเป็นอารมณ์กามภพ หรือ ภวภพก็ตาม มี
ใหม่

ผู้ที่ศึกษาจริงๆ ก็ผ่าน ก็จะทำานของตัวเองอยู่ตลอด ตรวจสอบของตัวเอง ยิ่งสภาวะปัจจุบันเลย กระทบเดี๋ยวนี้ กระทบเดี๋ยวนี้ จะเกิดหรือไม่ อากา อารมณ์ อากาลิงคะ นิमित อ่านออกเดี๋ยวนี้ ไม่มี ไม่มี สัญญากำหนด รู้ว่าไม่มี ไม่เกิด ไม่มี ไม่เกิด ไม่มี ไม่เกิด ไม่มี ไม่เกิด เทียง ตรง ไม่แวนไม่วาบ ไม่ห้วนไม่ไหว ๑ ครั้ง ล้านครั้ง แล้วที่มีสภาพจริง กระทบสัมผัสนี้ มันไม่ใช่ว่ากระทบ ๑ ที แล้วก็ผ่านไป ถ้ามันมีอยู่จริงๆ แล้วก็จิตเกิดรับรู้อยู่ มันเกิดดับ เกิดดับ เกิดดับ รับรู้ๆ แล้วก็รับรู้ รับรู้มัน นับครั้งไม่ถ้วนดอก และวาระที่เราจะมีเหตุการณ์ตรงนี้ อีกมากเท่าใด ก็ยังเป็นหลักฐาน ยืนยันเรา มากครั้ง มากวาระ เท่านั้นๆ ว่า สัญญา นิจจานิ สัญญา นิจจานะ สัญญา นิจจานิ กำหนดรู้ว่าแข็งแรง เทียงตรง ไม่มีเป็นอื่น ชัดๆ ปัญญา ก็ยิ่งจะชัด เจโต ก็ยิ่งจะบอก โอ้ย มันเก่ง มันแข็ง **เจตโส อภินิโรปนา** ปักมัน แข็ง เทียงแท้ ไม่แปร ไม่ปรวน ไม่ห้วนไม่ไหว ไม่โชนไม่เอน ไม่แวนไม่วาบไม่วูบ ไม่มีธุลี ละออง

ญาณ คุณต้องรู้ด้วยตน ชัด ยิ่งชัดจริงของตน ไม่มีใครมารู้ ให้แทน เราได้ ย่อมเกิดญาณตัวนั่นเอง เพราะฉะนั้น อย่าไปหลบเลย ยิ่งหลบก็ยิ่งนาน ยิ่งช้า ยิ่งเนิ่นช้า ยิ่งไม่ประสพผล คุณลักษณะพวกนี้

เป็นคุณลักษณะ ที่อาตมายึดมาอธิบายสู่พวกคุณฟัง ฟังไว้ดีๆ
บันทึกภาษา อาตมาพยายามที่จะใช้การบรรยายนี้ โดยตั้งใจที่จะ
อ่าน สภาวะอันลึกๆ นี่มาเป็นครั้งคราวที่จะบรรยาย บางทีมันพูด
แล้ว มันไม่ใช่ง่าย

อาตมาจะอ่านสูตรหลายๆสูตร ซึ่งเป็นสูตรที่ อาตมาบรรยายมา
บ้างแล้ว คล้ายกัน แต่ก็มีนัยต่างกัน แล้วก็ละเอียด บางแง่บางมุม
อธิบายถึงความไม่เที่ยง ถึงความกำหนดลงไป แล้วที่สุด ภาพก็คือ
ภาพ ท่านใช้ภาษาว่า ภาวะ เรียกว่าภาพ เพราะฉะนั้น จริงๆ แล้วก็เรา
ก็ดับภาพ คือดับภวัตถุนหาเท่านั้น กามัตถุนหา ก็เป็นภวัตถุนหา
กามัตถุนหาเป็นภวัตถุนหา ก็คือ มันก็เป็นภาพ กามมันก็เป็นภาพ
วิภวัตถุนหา ก็เป็นภวัตถุนหา เพราะวิภวัตถุนหา ก็เป็นภาพ
เพราะฉะนั้น พระพุทธเจ้า ถึงตรัสตัวกลาง ตรัสจริงๆ ว่าดับสนิทก็
คือ เป็นผู้ดับภวัตถุนหา หรือดับภพ ผู้ดับภพหรือดับภวัตถุนหาได้
สิ้น ผู้นั้นก็สูงสุด ส่วนวิภวัตถุนหา นั้น เป็นสมมติสัจจะจะได้ เมื่อเป็น
พระอรหันต์แล้ว ก็มีวิภวัตถุนหาเป็นเครื่องใช้สอย เป็นประโยชน์แก่
ผู้อื่นไป เท่านั้นเอง สำหรับตนนั้น เมื่อเที่ยงแท้แน่นอนแล้ว หมด
ภวัตถุนหาครบแล้ว วิภวัตถุนหา ท่านก็ปฏินิสสัคคะ แม้แต่ท่านจะ
อนุโลมกับคนอื่น เหมือนกับท่านไปสัมผัสกาม แล้วก็แสดงความ

ยินดี เหมือนกับอย่างเล่นกับเด็กๆ เด็กๆที่เขาจะต้องสนุก หรือเขา
จะต้องอ่อย เราไปเล่นกับเด็กๆ เราก็แสดงอาการ ให้มันเหมือน
เล่นนะ เล่นกับเด็กๆ ก็จะต้องสนิทสนมเหมือนกัน เด็กบอก เอ๊ะ
สนุกจริง เราก็ เอ้อ สนุก อ่อย เออ อ่อยด้วย แต่ที่จริงก็เป็น
สมมติสัจจะเหมือนมีกาม แต่ความจริงท่านไม่ได้มีดอก ท่านไม่ได้
เสพดอก แม้ท่านจะสามารถที่จะปฏิสนธิสัจจะ สลัดคืน กลับไป
ปรุ่ร่วมด้วย รู้ด้วย เหมือนเขารู้

เหมือนอาตมานี้ พยายามอยู่ทุกวันนี้ พยายามที่จะฟังเพลง
สมัยใหม่เขาให้เพราะ ปรุ่ตามเขา พยายามปรุ่ เพื่อที่อาตมาจะ
ได้รับรสนี้ แล้วก็จะได้รู้รสนี้ จะได้มาแต่งรสนี้ ตามเขาด้วย เพื่อจะ
ได้แต่ง ทันสมัยเขาบ้าง มันยังไม่ขึ้นเลย แต่ก็ขึ้นมาจืดหนึ่งแล้ว
พยายามฟังเพลงสมัยใหม่ที่มัน แหมเขาร้อง สมัยใหม่ ที่ขายดี ๆ
ไม่ว่าใครร้องนี่ ชิดจ้ายแล้ว มันร้องเป็นชิดจ้ายแล้ว มันไม่จิตใจ
มันร้องไม่เป็นจิตใจแล้ว มันร้องชิดจ้ายแล้ว พวกนี้ นักร้อง
สมัยใหม่มันเพราะ แล้วก็จังหวะลีลาอย่างนั้น พยายามปรุ่ตาม
ทั้งๆที่อาตมานี้ ติดเสียง ติดลีลา ศิลปะเพลง หรือเสียงนี้ นานช้า
กว่าเพื่อน ละล้าที่หลังเพื่อน ล้าออก สุดเพื่อนนี่นะ ซึ่งคุณก็คง
ก็เคยได้ยินอาตมาบอกแล้ว มันก็ยังไม่มัน แล้วก็ไปเกิดรสชาติจำ

ได้ กับรส ลีลาศิลปะ สมัยเก่าๆ เพลงทำนอง ลีลาแต่งออกมาที่ไร
มันก็ยังไม่ออก เขาก็ว่ามันเซยอยู่นั้นแหละ ซึ่งอาตมาก็ต้อง
ยอมรับนะว่าจริงด้วย เราก็ยังลีลา ไพเราะแบบเก่าๆอยู่ มันไม่
ไพเราะ แบบสมัยใหม่เขาเลย ก็พยายามปรุงตามอยู่นี้ พยายาม
ปฏิวัติสักคะ มันก็ยังไม่ออก ยังไม่ได้ ยังไม่ค่อยแจ่ม ยังไม่ค่อยเต็ม
รูปเลย แต่มันก็ได้ล่ะ มันก็พอได้ มันจะได้เหมือนกัน นั้นแหละ
คอยๆ ดูก่อน มันจะเมื่อไรจะได้ ยังไม่รู้

แต่แน่นอน อาตมาารู้แล้ว แม้ที่สุด อาตมากลับมาฟื้นฟู ปรุงเป็น
เพลงเก่าโบราณ หรือว่าเคยไพเราะ อย่างนี้ อาตมาก็ทำมาไพเราะ
อย่างนี้ ซึ่งผู้รู้ร่วมกัน เขาพอเข้าใจได้ว่า เออ ก็ไพเราะอย่างนี้ได้
แต่อาตมาก็ดูที่ใจ อาตมาติดใจไพเราะ อันนี้หรือเปล่า ยึดติด
ปัญญาเป็นของเราหรือไม่ เมื่อเราแน่ใจว่าเราไม่มี มันก็คือไม่มี ถ้า
มีเราก็ต้องรู้ว่ามันมีอยู่ มันเหลือรสเหลือชาติ เหลืออะไรอยู่ เรามี
ญาณรู้จริง แล้วเราโกหกตัวเอง ตัวเองก็ต้องช่วยละ มันก็ยัง
เท่ากับ ตัวเองหลอกตัวเอง แล้วก็หลอกผู้อื่นต่อ แต่ถ้าเผื่อว่า เรา
จริงรู้ชัด แล้วไม่ปฏิเสธ เออ อันนี้เรามีจริงๆ แม้นิดแม้หน่อยเรามี
เราก็ต้องรับรองตัวเรา โกหกตัวเราเอง เราก็ช่วยไปต่อ
เพราะฉะนั้น อย่าไปโกหกตัวเองเลย แล้วอย่าผ่านไปโกหกคนอื่น

ต่ออีกละ โทหกตัวเองก็บาปแล้ว ดันผ่าไปโทหกคนอื่นต่อด้วย
โดยเฉพาะ อุดริมนุสธรรมพวกนี้ สภาวจิต เจตสิก รูป นิพพาน
หรือ กิเลสพวกนี้แล้ว ก็อย่าเที่ยววะ พระพุทธเจ้าถึงบอกว่า เรื่องนี้
เป็นเรื่องสำคัญ โทหกอันนี้ อุดริมนุสธรรมพวกนี้ ถ้าเป็นสมณะ
ก็ถึงกับตัดขาดจากศาสนา ไปชาติหนึ่งเลย พรหมทัณฑ์อย่างแรง
ไม่เอาภาระด้วยเลย ทั้งชาติ ๑ ชาติตัดทิ้งไป หมายความว่า ฆ่า
ทั้ง ๑ ชาติ จำคุกตลอดชีวิต หรือฆ่าทั้งไป ๑ ชาติ เป็นการลงโทษ
ทางธรรมแรงมาก เมื่อได้รับรู้อาการของโทษ อย่าไปทำผิด ในเรื่อง
อย่างนี้ อย่าไปทำผิด ชั้นประหารชีวิต ถึงแม้ว่าเราเองทำผิด แล้ว
เราโทหก ก็ไม่ใช่จะ ไม่เป็นคุณค่าของสัจจะ เป็นคุณค่าของ
สัจจะ เป็นบาป ไม่ใช่ค่าของบุญนะ เป็นคุณค่าของบาปที่ว่า
ร้ายแรง

มีอยู่สูตรหนึ่ง อาตมาไปเจอ พระพุทธเจ้าท่านตรัสไว้ชัด ถึงเรื่อง
ภวตัญหา มีพระบาลี รองรับเลยว่า ชีวิตย่อมนำไม่ทำให้ผู้ใด
เดือดร้อน ผู้นั้นย่อมนำไม่เศร้าโศก ในที่สุดแห่งมรณะ ถ้าว่าผู้นั้น มี
บพอันเห็นแล้วไซ้ มีบพนี้ คือมีตัวที่เป็นพฤติกรรม เป็นพฤติกรรม
เป็นบพ เป็นปริบพ เป็นความประพฤติ หรือ เป็นลีลาอาการ
โดยเฉพาะ ลีลาอาการของปรมาตธรรม จิต เจตสิก อาการของอยู่

ในจิต ถ้าเชื่อว่า ผู้นั้นมีบทอันเห็น นี้แปลจากบาลี อย่างภาษาตรง
ตัว ซึ่งมาจากภาษาบาลีว่า ทิฏฐุปโท ปทะกัปปท นันนหะละ ทิฏฐิสิ ก็
เห็น ปทะ กัปปท ก็แปลทับศัพท์ว่า บทอันเห็น นี่คือเปรียญหรือ
ปราชญ์ ภาษาท่านแปล ก็ไม่มีภาษาจะแปลแล้ว ท่านก็ทับศัพท์
บทอันเห็น ทิฏฐุปโท หรือทิฏฐุบท นันนหะละ ถ้าว่าผู้นั้น มีบทอัน
เห็นแล้วไซ้ร้ นับเป็นนักปราชญ์อิโร เป็นนักปราชญ์ ย่อมไม่เศร้า
โศก ในท่ามกลางแห่งสัตว์ ผู้มีความโศก สำนวนนี้ ก็คงพอเข้าใจ
ผู้ใดถึงที่สุด อย่างนี้แล้ว เป็นนักปราชญ์ ย่อมไม่เศร้าโศก ใน
ท่ามกลางแห่งสัตว์ ผู้มีความโศก ฉะนั้น ผู้ใดยังเศร้ายังโศกอยู่ ผู้นี้
ไม่โศก

ภิกษุผู้มีภวตัณหา อันตัดขาดแล้ว ภวะ นะไม่ไชวิภวะ พังดี ๆ ภิกษุ
ผู้มีภวตัณหา อันตัดขาดแล้ว มีจิตสงบ มีชาติสังสารสิ้นแล้ว นี้
หมายถึง คุณลักษณะของพระอรหันต์ มีจิตสงบ มีชาติสังสาร
หมายความว่า มีความเวียนวนสังสาระ ไม่มีการเวียนวนอีกแล้ว
ไม่มีการเกิดเวียนวน ชาติสังสาระ มีชาติสังสารสิ้น ก็หมายความว่า
ว่า ดับของวัฏสงสาร หรือชาติสังสารดับการเกิด เราต้องรู้ว่า อะไร
เกิดหรือดับ กิเลสอนุสัยอาสวะดับสนิท ไม่เกิดอีก ธุลีละอองพวกนี้
ไม่เกิดอีก ดับชาติ สิ้นชาติสังสาร หหมดแล้ว ย่อมไม่มีภพใหม่ เป็น

ผู้ไม่มีภาพใหม่ แน่แน่นอน เพราะฉะนั้น ผู้นี้ดับภาพหมด มีแต่ภาพที่
อาศัยเท่านั้น เรียกว่า วิภวภาพ หรือ วิภวตัณหา ตัณหาอันยิ่ง หรือ
วิภวภาพอันยิ่ง ภาพอันยังไม่หมดรูปนาม ชันธ ๕ ภาพยังจะศึกษา
เพื่อผู้อื่น ไม่ใช่ภาพเพื่อตนเอง หมดอัตตาตัวตน หมดตัวตนของคน
จริง แม้จะมีอีกต่อไป ก็เป็นแค่เพียงอาศัยเพื่อผู้อื่น จิตสุจริตว่า
ไม่ได้เสพ ไม่ได้บำเรอ ไม่ได้มาหลงสุขหลงทุกข์ ไม่หลงเฮอร์ดอรร้อย
ไม่ได้มีอัสสาทะ ให้แก่ตนอีกต่อ

พระพุทธเจ้าใช้คำจบ ก็ใช้ภวตัณหา *ไม่ได้ไปดับวิภวตัณหา*
เลย พระบาลีบอก *ยัง ชีวิตัง น ตปติ มรณันเต น โสจติ* ที่บอก
ว่า ชีวิตยอมไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ผู้นั้นยอมไม่เศร้าโศกในที่สุด
ในที่สุดยอมไม่เศร้าโศก ในที่สุดแห่งมรณะ มรณันเต น โสจติ

ถ้าว่าผู้นั้นมีบทรอันเห็นแล้วไซ้ร ที่อ่านไปแล้วเมื่อกี้ *สเจ ทิฏฐูปโท*
ธีโร เป็นนักปราชญ์ ถ้าผู้นั้นมีบทรอันเห็นแล้วไซ้ร เป็นนักปราชญ์
ยอมไม่เศร้าโศก ในท่ามกลางแห่งสัตว์ ผู้มีความเศร้าโศก
โศกมัชฌेम ท่ามกลางความโศก เศร้าโศกในท่ามกลางความโศกนี้
น นี่ก็คือไม่ ย่อมไม่เศร้าโศก ในท่ามกลางแห่งสัตว์ ผู้ความโศก
โศกมัชฌेम สัตว์ผู้มีความโศก *โศกมัชฌेम น โสจติ,*

อุจฉินนภวตฺถนหฺสสะ อุจฉินนระ ก็คือ ดับแล้ว สงบ ดับสนิทแล้ว
ตัดขาดแล้ว อุจฉินนระ ตัด อุจเฉทแปลว่าขาด แปลว่าไม่มี ตัดขาด
อุจฉินนภวตฺถนหฺสสะ ภิกษุผู้มีภวตฺถนหา อันตัดขาดแล้ว **สันต**
จิตตฺสสะ สันตะก็สงบ มีจิตสงบแล้ว ภิกษุโน ภิกษุผู้มีจิตสงบ มี
ภวตฺถนหา อันตัดขาดแล้ว **วิกชีโน** **ชาติสังสาโร** มีชาติอันสงบสิ้น
แล้ว **นตฺถิ ตฺสสะ** **ปุนฺภโวติ** ภโว คือภพ นตฺถิ ตฺสสะ ปุนฺภโวติ
ย่อมไม่มีภพใหม่ (พระไตรปิฎกเล่ม ๒๕ ข้อ ๑๐๘)

อาตมาเอาอันนี้มา เพราะว่า อาตมาเขียนเติมลง ในหนังสือ *คน*
คืออะไรอยู่ แล้วก็ เรากำลังอธิบายให้เห็นว่า จิตตัวอัสวักขย
ญาณ ตัวจบกิจ ของพระอรหันต์นั้น คือตัวที่ไม่มีอาสวะ ดับอา
สวะสิ้น แต่ไม่ได้ดับที่ภวตฺถนหา แล้วอาตมาก็อธิบาย ที่ได้เคยเอา
มาอ่านให้ฟังแล้วว่า วิภวตฺถนหานั้น เป็นเหมือน อากังขาวจร หรือ
อิจฉาวจร เป็นอาการของจิต ที่เก้งด้วยเยียมยอด มีความอยากได้
มีความปรารถนา มีความต้องการ มุ่งมาด ที่แข็งแรงด้วย แต่ไม่
เพื่อตน ไม่ได้เสพแก่ตน เป็นกำลังอันวิเศษ ของพระอรหันต์ด้วย ที่
ใช้ในการสร้าง กอบก่อคุณค่าประโยชน์ ให้แก่มนุษยชาติ เป็น
ความวิเศษของมนุษย์ เพราะฉะนั้น จึง**ไม่ได้ดับวิภวตฺถนหา** หรือ วิ
ภวภพ ดับภพเรียกมันว่าภพ เรียกมันว่า ภวะ อาตมามาเจออันนี้ก็

เลย นี่ยังไม่ได้ใส่เข้าไปใน **คนคืออะไร** เขียนไปแล้ว ส่งไปแล้ว มา
เจออันนี้อีก แหม นี่เอามาอ้างอิงประกอบด้วย ก็จะลึกซึ้ง มี
หลักฐานยืนยัน ชัดขึ้นไปอีกว่า พระพุทธเจ้า **ท่านไม่ได้กล่าวว่า**
พระอรหันต์นั้น ดับที่ภวตัณหา แต่ดับอาสวะ ดังกล่าวแน่นอน
พระอรหันต์นี้ดับอาสวะ ดังกล่าวแน่นอน **แต่ไม่ได้กล่าวว่า ดับที่**
ภวตัณหา จริง วางวิภวตัณหาได้ ไม่ได้ตัดใจในวิภวตัณหา ได้จริง
แต่บอกแล้วว่า วิภวตัณหามันก็คือ ภวตัณหา นั่นแหละ คือ
ตัณหาในภพ เป็นภพอันยิ่ง เป็นภพอันวิเศษ เป็นภพอันที่ท่าน ไม่
ติดเป็นตัวตนแล้ว นั่นแหละ

แม้ภพที่ท่านไม่ติดเป็นตัวตนแล้ว ท่านก็ไม่ได้หมายความว่า จะเอาภพนี้
ไปด้วย พระอรหันต์ต้องรู้ว่า เอาภพนี้ไปด้วยไม่ได้ ถ้าจะดับภพ
สนิท อย่างปรินิพพาน แต่ถ้าพระอรหันต์ จะไม่ดับภพนี้สนิท จะไม่
ปรินิพพาน ก็สัญญา นิจจานิ กำหนดอันนี้ เทียงไว้ก่อน อันนี้ต่อ
ไว้ก่อน อย่าเพิ่งสูญ ก็เป็นเรื่องของท่าน อย่ามายุ่งกับกู เป็นเรื่อง
ของท่าน นี่เป็นภาวะพิเศษ ดีที่สุด หรือสมบูรณ์ที่สุด ก็อยู่ที่จิต
ต้องละเอียด อย่าโกหกตัวเอง ตัวนี้แหละสำคัญ

ผู้ใดที่ชัดเจนแล้ว สัญญา กำหนดรู้ อย่างชัดเจนทุกอย่างจริงแล้ว

เห็นจริงว่าดับสนิท จึงจะปฏิญาณตนว่าดับสนิท ถ้าไม่ดับสนิท
อย่าไปปฏิญาณตนพล่อยๆ อวดอุตริมนุสธรรม อันเป็นความชั่ว
ร้ายที่สูงที่สุด อวดอุตริมนุสธรรม โดยเฉพาะ ไปปฏิญาณตนว่า
บรรลु ปฏิญาณตนว่าดับสนิท ปฏิญาณตนว่า หมดกิลเส ถ้ารู้อยู่
จริงๆ จะรู้โดยญาณรอบไหน ที่รู้ตัวเองเล็กน้อยเท่าไร ไม่แน่ใจ
อย่ากล่าว เว้นแต่เป็นความหลง ที่แท้จริงว่า เราารู้สึกว่า เราดับ
จริงๆ นะ แล้วเป็นความหลง มันซุกซ่อนได้ นั่นก็แล้วไป
พระพุทธเจ้าก็ไม่เอาผิด แม้แต่อาบัติ ท่านก็ไม่เอาผิดดอก ใช้อย่าง
นั้นมันหลงจริงๆ นะ มันรู้ตัวจริงๆ เลยนะว่า เราดับสนิทจริงๆ เลย
ไม่ใช่ไม่เคยรู้แว็บๆ วาบๆ เรายังไม่หมดนะ ยังมีแว็บๆ วาบๆ อยู่
อย่าอุตริ ปฏิญาณออกมา ต้องเอาให้มันชัดเจน เทียงแท้ ร้อยครั้ง
พันครั้ง ใ้ณะ ดับแน่แล้ว ไม่เหลือจริงๆ อย่างนี้แหละ หลายทีแล้ว มัน
ไม่เกิด อย่างนี้ไม่เกิด เอาให้จริง หยั่งญาณให้รู้ตนให้จริง

ที่นี้ลองฟังสูตรต่างๆ ที่จะสัมพันธ์กันไป ว่าด้วยทรงแสดงส่วน ๒
พระผู้มีพระภาคตรัสว่า
ดูกรภิกษุทั้งหลาย วิญญาณเกิดขึ้น เพราะอาศัยส่วน ๒ วิญญาณ
เกิดเพราะอาศัยส่วน ๒ เป็นอย่างไร จักขุวิญญาณเกิดขึ้น
หมายความว่า วิญญาณทางตา เพราะอาศัยจักขุและรูป นั่นคือ

ส่วน ๒ อาศัยตากับรูป ซึ่งเป็นอายตนะนอก อายตนะใน เราก็
เรียนมาแล้วใน ทุกขสูตร อาตมาเอามาอธิบายไปแล้ว เกิดผัสสะก็
ต้องมีสภาพ ผัสสะก็ต้องเกิด ๓ คือมี อายตนะนอก อายตนะใน
กับวิญญาณ ถ้าวิญญาณทางตา ก็เรียกจักขุวิญญาณ วิญญาณ
ทางหู ก็เรียก โสทวิญญาณ อะไรอย่างนี้เป็นต้น สรูปแล้ว เกิด ๓
ก็คือเกิดตา เกิดทวารนอก อายตนะนอก กับอายตนะใน รูปเป็น
อายตนะนอก ตาเป็นอายตนะใน เสียงเป็นอายตนะนอก หูเป็น
อายตนะใน กลิ่นก็เหมือนกัน จมูก ลิ้น กาย ใจ อายตนะนอก
อายตนะใน แล้วก็เกิดเป็นมามีวิญญาณ วิญญาณจากรูป ก็เรียก
วิญญาณตา วิญญาณจากเสียง ก็เป็นวิญญาณหู อะไรอย่างนี้
เป็นต้น จนกระทั่ง ครบ ๖ รอบสามนี้ เป็นผัสสะ

ตรงนี้ต้องอธิบาย ซ้อนลงไปอีกว่า แล้ววิญญาณ มันเกิดจากอะไร
เกิดจาก ๒ วิญญาณเกิดขึ้น เพราะอาศัยส่วน ๒ เป็นอย่างไร จักขุ
วิญญาณเกิดขึ้น เพราะอาศัยจักขุและรูป จักขุไม่เที่ยง มีความ
แปรปรวน มีความเป็นอย่างอื่น รูปไม่เที่ยง มีความแปรปรวน มี
ความเป็นอย่างอื่น ส่วน ๒ อย่างนี้ ห้วนไหว และอาพาธ ไม่เที่ยง
มีความแปรปรวน มีความเป็นอย่างอื่น เพราะฉะนั้น เอาตา เอา
รูป เอาอะไรพวกนี้ เป็นที่พัก เป็นที่อาศัยไม่ได้ มันไม่เที่ยงดอก มัน

ทุกข์ จักขุวิญญาณไม่เพียง แม้มาเป็นจักขุวิญญาณ อาศัยตา
อาศัยรูป แล้วมีจักขุวิญญาณได้ มีความแปรปรวน มีความเป็น
อย่างอื่นเหมือนกัน แม้เหตุปัจจัย เพื่อความเกิดขึ้นแห่งจักขุ เหตุ
ปัจจัยเพื่อความเกิดขึ้นแห่งจักขุ วิญญาณก็ไม่เพียง เหตุปัจจัย
อะไรก็แล้วแต่ รวมแล้ว ก็อธิบายไปหมดแล้ว ที่มันจะก่อให้เกิดรูป
ก่อให้เกิดมีอายตนะใน คือตา ทวารอื่นก็ละไว้ ในฐานะที่เข้าใจ ก็
เหมือนกัน มีความแปรปรวน มีความเป็นอย่างอื่น

ดูกรรมิกษุทั้งหลาย ก็จักขุวิญญาณ ที่เกิดขึ้นแล้ว เพราะอาศัย
ปัจจัย อาศัยปัจจัย อย่างนี้เป็นปัจจัย จักขุวิญญาณสัมผัส สัมผัส
รูปข้างนอก ก็มาเกิดจากตา มีตาก็มีรูปนอกกับใน เกิดเป็น
วิญญาณ จักขุวิญญาณที่เกิดขึ้นนั้น เราเกิดรับรู้สีก แล้วเป็นใน
อีกทีหนึ่ง เป็นในภายใน เป็นรูปภายในอีกทีหนึ่ง ด้วยสภาวะ นึก
ออกใหม่ ใ้รู้นี้รูปนอก ตั้วัตถุนอก ตาเป็นอายตนะใน เข้าไปข้าง
ใน รับภาพนี้แล้ว รับรู้แล้ว เป็นภาพอยู่ข้างใน เป็นรูปข้างในอีกที
หนึ่ง เป็นจักขุวิญญาณ วิญญาณรู้อรูป เวทนา สัญญา สังขาร แล้ว
ก็มาเป็นวิญญาณ ถ้ามันไม่ได้เรียนอะไร มันก็เป็นรูป ชอบหรือไม่
ชอบ มันก็ไฉ่ สังขารปรุงแล้ว เวทนาไปกำหนดอุปาทานเอาไว้ว่า
ชอบก็สุข ไม่ชอบก็เคืองนัยตา ที่จริงไม่มีฝุ่นมีอะไร เข้าไปในตาสัก

หน้อย ไม่ชอบก็ แหม เคื่องนัยตา หมั่นไส้ ชัง เกลียด อะไรก็
แล้วแต่ มันก็จะเกิดภาวะกิเลสทันที ไวนะ แต่ก่อนนี้ ไซ้ใหม่
เดี๋ยวนี้อะไรก็ยังมีอยู่ แต่ก่อนนี้ไว รู้เลย เดี๋ยวนี้อะไรก็ยังมีอยู่ แต่ถ้าเรา
ได้ฝึก มันจะไม่ไวดอก มันก็จะเข้าใจได้ว่า อ้อ เรายังมีเบรค ยังมี
ตะ ยังมีห้ามอยู่ ยังมีรู้ทัน มีญาณเข้าไปแทรกตัวรู้ได้ ถ้าได้สังวร
ระวัง หัดฝึก ก็ยิ่งจะชัดเจนว่า เราจับทัน เราไม่ไปพรวดปรุง มา
เป็นชัง หรือแม้ชังก็ยังไปกำหนดชัง เฮ้ย ชัง อย่าไปทำงานไว้นัก
กิเลสอย่าไปทำงานเกลียดเร็วนัก ไซ้ใหม่ เราจะมีกรรมชานาญ หรือ
ว่ามีภาวะ ที่รู้จักห้าม รู้จักหยุด รู้จักอ่านอาการภาวะของกิเลส
ของตัวเรา ของตัวไม่ตีอะไรบ้าง

หรือแม้แต่ตัวอร่อย ตัวที่เรานึกว่าเป็นของดี แต่ก่อนนี้หลงมัน
อร่อยป๊อบเป็นสุข โอ๊ยดีหมด เอ้ มันสุขแท้หรือเปล่า มันสุขปรุง หรือ
ว่า มันสุขอย่างไร มันจะรู้ชัดขึ้น ยิ่งเข้าใจเคหสิตะ เนกขัมมสิตะ
แล้วยิ่งจะรู้ ใสสุขปรุง มันไม่ใช่สุขแท้ดอก สุขอร่อยโลกียะ ถ้ายัง
คุณกำหนดโลกียสุขได้ชัด เคหสิตโสมนัสได้ชัด โอ มันไม่มีดอก ที่
จริงสุขมันไม่มี ให้มันดับสนิท ใสตัวเคหสิตโสมนัส หรือโลกียสุขนี้
แหละ เป็นตัวซ้อน ที่ตัวพรางทุกข์ เมื่อรู้อย่างนี้แล้ว ก็มีแต่ทุกข์
เท่านั้นแหละ ต้านมันไว้ก่อน แล้วก็หัดลด อย่าไปติดมันนะ เป็น

สุข หรือเป็นอะไร คุณก็ทำออกได้ เนกขัมมะได้ คุณก็หัดฝึก
ปลดปล่อยได้

จักขุวิญญาณที่เกิดขึ้นแล้ว เพราะอาศัยปัจจัยอันไม่เที่ยง จักขุ
วิญญาณก็คือ ตัวรูปในเกิดแล้ว เพราะอาศัยปัจจัยอันไม่เที่ยง ไม่
ว่าจะปัจจัยตา ปัจจัยรูป ก็บอกแล้ว ล้วนแต่ไม่เที่ยง แปรปรวน
ทั้งนั้น อาศัยมาก่อเกิด ผสมอยู่ในใจ เป็นจักขุวิญญาณก็ตาม มัน
ก็ไม่เที่ยง ก็อาศัยปัจจัยอันไม่เที่ยง จะเป็นของเที่ยงแต่ไหน แล้ว
มันจะเอาอะไรมาเที่ยงเล่าพวกนี้ นอกก็ไม่เที่ยง ในก็ไม่เที่ยง มา
ก่อเกิดเป็นในเข้าไปอีก เป็นจักขุวิญญาณอีก มันก็ไม่เที่ยง อยู่那儿
แหละ รูปนั้นไม่ได้น่ารักน่าใคร่ ไม่ได้น่ายินดี แล้วไม่ต้องไปหลงว่า
มันจะปรุงเป็นรส ก็เมื่อคุณไม่ปรุงเสียอย่าง คุณก็รู้ความจริงได้ว่า
ขวดรูปอย่างนี้ คนเขาเรียกว่าขวด ใส รูปสวยดี เออ เอ็งสมมติว่า
สวย และรสชาติสวย และเราก็จะชื่นอกชื่นใจ ปรุง คุณก็หัดดู
อาการของคุณต่อ ถ้ามันปรุง แก่ตรงปรุง แต่เขาบอกว่าสวย ตาม
สมมติโลก เออ รู้ตามเขา คุณก็กำหนดรู้โลก เข้าใจสมมติสัจจะ
แต่ปรมาตตสัจจะ คุณฆ่าให้ถูกนะ ฆ่าให้ตัวที่คุณชื่นชอบ คุณไป
เสพรสอัสสาทะนั้น รู้สังขารนั้น อย่าให้มันปรุงเป็นรส ดับรสก็ได้
ดับสังขารของจิต ที่จะไปเป็นรสยิ่งดี ยิ่งถูกตัว ว่าดับสังขารถูกแล้ว

เพราะฉะนั้น ก็ดับรสไว้ก่อน ก็หมายความว่า เราค่อยๆ ก้าวเข้าไป
แล้วนี่ ไกลเข้าไปอีกนิด ชิดเข้าไปอีกหน่อย สวรรค์น้อยๆ อยู่ที่วง
นิพพาน ไม่ใช่วงฟ่อนรำนะ ไกลแล้ว ๆ ทีนี้ก็ต้องอ่านชัดลงไป
ที่อัสสาทะนี้ ต้องมีสังขารนำหน้า เพราะปรุง จึงเกิดรสอัสสาทะ
ตามฆ่าสังขารให้ได้อีกทีหนึ่ง ให้มันทัน เอ๊ อธิบายเป็น slow
motion นี่เป็นหนังถ่ายช้า ถ้าอย่างนี้ ยังไม่รู้ อยู่ ก็ไม่รู้จะทำอย่างไร
แล้ว อาตมาก็ไม่รู้จะอธิบาย อย่างไรแล้ว

เขาถามว่า ถ้าจับสังขารได้นี้ นี่มันฆ่าสังขารอันนี้นะ สังขารกายนี้
จะฆ่ามัน อันนี้อาศัย อาศัยไว้ปฏิบัติ เป็น สุรา สติมันโต อิธ พร
หมจริยวาโส เป็นตัวที่จะปฏิบัติพรหมจรรย์ ให้สิ้นได้ อย่าเพิ่งไป
ฆ่ามัน ไม่ต้องไปทำลายมัน ทำลายสังขารในจิต สังขารจิต กิเลส
มันเป็นอย่างไร ตัวกิเลสตัวนี้แหละ เป็นตัวไปสังขาร จับอาการตัว
ที่ไปหลงเป็นตัณหา เป็นความอยากได้ อยากมี อยากเป็น ฆ่าตัวนี้
ได้จริงแล้ว ไม่มีสังขารก็ดี ก็จบ

เพราะอศัยปัจจัยอันไม่เที่ยง จะเป็นของเที่ยงแต่ไหน

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ความประจวบ ความประชุม ประจวบก็คือ
ประจันแล้ว ชนแล้ว สัมผัสแล้ว ความประจวบ มันมาพร้อมกัน
พร้อมพรั่งแล้ว ความประจวบ หรือความประชุม มันมาครบครัน
แล้ว ความพร้อมกันแห่งธรรมะ ทั้งสามนี้แล เรียกว่า จักขุสัมผัส
เพราะฉะนั้น เราเรียกสัมผัส โดยภาษาตี้นๆ เราบอกว่า เราไป
กระทบนี้ เรียกว่าสัมผัส แต่นัยที่ละเอียดของอภิธรรมแล้ว สัมผัส
หมายความว่า กระทบ เท่านั้นเองแหละ แต่ความจริง ต้องอ่าน
ปรหมัตถ์ มีอายตนะนอก อายตนะใน มีจักขุวิญญาน รวมองค์ ๓
นี้ ปรุณเป็นรูปเรื่องขึ้นมา อย่างนี้จึงเรียกว่า เนื้อหาของสัมผัส
เพราะฉะนั้น สัมผัสด้วยภาษาโวหารตี้นๆ หยาบๆ ของประถมหนึ่ง
การกระทบกระทบ เรียกว่า สัมผัสใน เนื้อในของรายละเอียด จะ
เกิด เรียกว่า ทางตาเห็นรูป เรียกว่า จักขุสัมผัสแล้วไซ้ร้ ก็คือมีรูป
มีตา มีจักขุวิญญาน นั้นรวม ๓ นี้ เรียกว่าสัมผัส ถ้าตาก็เรียกว่า
จักขุสัมผัส หรือรูปเรียกว่า กายสัมผัส

ทีนี้ในภาษาที่เคยอ่าน เคยผ่านมา ดับผัสสะ ไม่มีสัมผัสก็ดับสนิท
ทุกอย่าง ใ้ันนั้นก็เป็ภาษา อธิบายผ่านๆ อธิบายหยาบๆ ถ้าใคร
พาชื่อแบบนั้นนะ ไปดับผัสสะ ก็คือ ไม่ต้องมีผัสสะ ก็เป็นฤาษีไพร
ฝ่ายมุนีไพร เป็นฤาษีป่า หนิผัสสะอย่างพาชื่อ หนิผัสสะอย่างตี้นๆ

ประณม ๑ แล้ว ก็ไม่มีทางที่จะบรรลุอรหัตต์ ของพุทธดอก คนพวก
นี้ เพราะยาก อธิบายไปแล้วมันจะวน นี่อธิบาย ที่จริงแล้ว อย่างนี้
ต้องอธิบายต่ออุปสัมบัน จะอธิบายกับอนุสัมบัน ไม่รู้เรื่องดอก
มันลึก แม้แต่พวกเราบางคน ฟังแล้วก็พยายามฟัง เอ้อ ไม่ค่อยจะ
เข้าใจ มันลึก มันหลุดๆ ร่องๆ มันละเอียดเกินไป แต่ผู้ใดมีญาณ
รับได้ทัน ได้ดี เข้าใจความหมาย ที่อาตมาขยายความหมด ผู้นั้น
อย่างน้อย ก็มีความฉลาดพอ ที่จะรับรู้ แม้ไม่มีสภาวะจริง

ยังมีสภาวะจริงรองรับแล้ว ใสใสร ฟังดี ฟังดีนะ แหม มันชัด มัน
อร่อย มันรู้เรื่องราว แล้วเราก็สนใจ ในเรื่องจะไปนิพพานจริงๆ
นะ ใส แล้วท่านก็อธิบาย อ่านต่อไป ก็ชีวหาวิญญูณเหมือนกัน
แล้วก็ต่อไป ก็วิญญูณอื่นๆ นั้นแหละทั้งหมด อธิบายมาถึงสัมผัส
ทุกอย่างก็ไม่เที่ยง ไม่เที่ยง จนกระทั่งถึงมโน มโนสัมผัสก็ไม่เที่ยง
มีความแปรปรวน มีความเป็นอย่างอื่น เหตุปัจจัยเพื่อความเกิด
แห่งมโนสัมผัส ก็ไม่เที่ยง มีความแปรปรวน มีความเป็นอย่างอื่น

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็มโนสัมผัสที่เกิดขึ้นแล้ว เพราะอาศัยปัจจัยอัน
ไม่เที่ยง จะเป็นของเที่ยงแต่ไหน ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคลอัน
ผัสสะกระทบแล้ว ย่อมรู้สึก อันผัสสะกระทบแล้วย่อมคิด อัน

ผัสสะกระทบแล้วย่อมจำ แม้ธรรมเหล่านี้ ก็หวั่นไหว และอาพาธ
ไม่เที่ยง มีความแปรปรวน มีความเป็นอย่างอื่น ดูกรภิกษุทั้งหลาย
มโนวิญญาณย่อมเกิด เพราะอาศัยส่วน ๒ อย่าง ด้วยประการ
ฉะนี้ เอาละ รู้แล้วว่า มันไม่เที่ยงแล้วนะ

ปัญจวัคคียสูตร ว่าด้วยลักษณะแห่งอนัตตา ที่นี้เป็นตัวไม่มีตัวตน

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน
ใกล้พระนครพาราณสี ณ ที่นั้นแล พระผู้มีพระภาค ตรัสเรียกภิกษุ
เบญจวัคคีย์ ฯลฯ แล้วตรัสว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย รูปมิใช่ตัวตน ก็
หากว่ารูปนี้ จักเป็นตัวตนแล้วไซ้ รูปนี้ก็คงไม่เป็นไป เพื่ออาพาธ
ทั้งยังจะได้ตามความปรารถนาในรูปว่า ขอรูปร่างของเรา จงเป็น
อย่างนี้เถิด (คือหมายความว่า อย่าเปลี่ยนแปลงเลย อย่า
แปรปรวนเลย) อย่าได้เป็นอย่างนั้นเลย (อย่าได้ไปเป็นอื่น กำหนด
จะเอาอย่างนี้ ก็ต้องเอาอย่างนี้ รูปนี้จะต้องอย่างนี้ อย่าเสื่อม อย่า
เปลี่ยนแปลง อย่าแปรปรวน เที่ยงนะ รูปต้องเที่ยง) ก็เพราะเหตุที่
รูปมิใช่ตัวตน ฉะนั้น รูปจึงเป็นไปเพื่ออาพาธ (อาพาธก็คือ มัน
จะต้องเปลี่ยนแปลง มันจะต้องเจ็บป่วย มันจะต้องทุกข์) และ
ไม่ได้ตามความปรารถนาในรูปว่า ขอรูปร่างของเรา จงเป็นอย่างนี้เถิด

อย่าได้เป็นอย่างนั้นเลย (อย่างนั้นก็คือ ต่างจากอย่างนี้ นี่ๆ เทียง
นะ อย่าเป็นหน้อยก็ไม่ได้ เป็นอย่างโน้นก็ไม่ได้ เป็นอย่างนี้
นอกจากนี้แล้ว อย่างนั้น อย่างนั้นแหละ อย่างกำหนดนั้นแหละ
อย่าเป็นอื่น จงเป็นอย่างนี้ อย่าได้เป็นอย่างนั้นเลย)

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เวทนามิใช่ตัวตน ก็หากเวทนานี้ จักเป็นตัวตน
แล้วไซ้ไร ก็คงไม่เป็นไปเพื่ออาพาธ ทั้งยังจะได้ตามความปรารถนา
ว่า ขอเวทนาของเรา จงเป็นอย่างนี้เกิด อย่าได้เป็นอย่างนั้นเลย ก็
เพราะเหตุที่เวทนา มิใช่ตัวตน ฉะนั้น เวทนาจึงเป็นไปเพื่ออาพาธ
และไม่ได้ตามความปรารถนา ในเวทนาว่า ขอเวทนาของเรา จง
เป็นอย่างนี้เกิด อย่าได้เป็นอย่างนั้นเลย

ดูกรภิกษุทั้งหลาย สัญญามิใช่ตัวตน ก็หากสัญญานี้ จักเป็น
ตัวตนแล้วไซ้ไร ก็คงไม่เป็นไปเพื่ออาพาธ ทั้งยังจะได้ตามความ
ปรารถนา ในสัญญาว่า ขอสัญญาของเรา จงเป็นอย่างนี้เกิด
อย่าได้เป็นอย่างนั้นเลย ก็เพราะเหตุที่สัญญา มิใช่ตัวตน ฉะนั้น
สัญญาจึงเป็นไปเพื่ออาพาธ และไม่ได้ตามความปรารถนา ใน
สัญญาว่า ขอสัญญาของเรา จงเป็นอย่างนั้นเกิด อย่าได้เป็นอย่าง
นั้นเลย

ดูกรภิกษุทั้งหลาย สังขารมิใช่ตัวตน ก็หากสังขารนี้ จักเป็นตัวตน แล้วไซ้ร้ ก็คงไม่เป็นไปเพื่ออาพาธ ทั้งยังจะได้ตามความปรารถนา ในสังขารว่า ขอสังขารของเรา จงเป็นอย่างนี้เถิด อย่าได้เป็นอย่างนั้นเลย ก็เพราะเหตุที่สังขารมิใช่ตัวตน ฉะนั้น สังขารจึงเป็นไปเพื่ออาพาธ และไม่ได้ตามความปรารถนา ในสังขารว่า ขอสังขารของเรา จงเป็นอย่างนี้เถิด อย่าได้เป็นอย่างนั้นเลย

ดูกรภิกษุทั้งหลาย วิญญาณ.... (ก็เหมือนกันนั่นแหละ วิญญาณก็อ่าน ก็ซ้ำ เป็นแต่เพียงเปลี่ยน รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ.... ก็เหมือนกัน)..ขอวิญญาณของเรา จงเป็นอย่างนี้เถิด อย่าได้เป็นอย่างนั้นเลย ก็เพราะเหตุที่วิญญาณ มิใช่ตัวตน ฉะนั้น วิญญาณจึงเป็นไปเพื่ออาพาธ และไม่ได้ตามความปรารถนาว่า ขอวิญญาณของเรา จงเป็นอย่างนี้เถิด อย่าได้เป็นอย่างนั้นเลย

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลาย จะสำคัญความข้อนั้นเป็นไฉน รูป เทียงหรือไม่เทียง (เทียงหรือไม่เทียง.. นึกว่าเทียง) ก็สิ่งใดไม่เทียง เป็นทุกข์ มีความแปรปรวนไปเป็นธรรมดา ควรหรือหนอ ที่จะตาม

เห็นสิ่งนั้นว่า นั่นของเรา นั่นเป็นเรา นั่นตัวตนของเรา (แน่นอน มันก็ต้อง ไม่ควรเห็นอย่างนั้น พระเจ้าข้า ตอบแทน พวกคุณ)

ดูกรรมิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลาย จักสำคัญความข้อนี้นี้เป็นไฉน เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ (รวบเลย ตอนนี้ ก็เหมือนกันนั่นแหละ) ไม่เที่ยง เมื่อสิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นเป็นทุกข์ เมื่อไม่เที่ยง เมื่อแปรปรวน สมควรหรือ จะมายึดเป็นเรา เป็นของเรา

ดูกรรมิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แหละ รูปอย่างใดอย่างหนึ่ง ทั้งที่เป็นอดีต อนาคต และปัจจุบัน เป็นภายในหรือภายนอก หยาบหรือละเอียด เลวหรือประณีต ทั้งที่อยู่ในที่ไกลหรือที่ใกล้ รูปทั้งหมดนั้น เธอทั้งหลาย พึงเห็นด้วยปัญญาอันชอบ (พึงให้ตื่นะ เห็นด้วยปัญญาอันชอบ เอาปัญญามาใช้แทนสัญญา นี่แหละ ไปเป็นปัญญา การกำหนดรู้นี้แหละ ไปเป็นปัญญา คุณคงจะได้ เดาออก ตัวฉลาดจริงๆ ก็คือ การกำหนดรู้ ให้ชัดที่สุด ตามความเป็นจริงที่สุดนี้แหละ มันคือ ปัญญาอันยอด แม้ที่สุด ถึงขั้นปัญญา ระดับ อาสวัคชญาณ เป็นญาณสุดยอด เพราะการกำหนดรู้นี้แหละ)

เธอทั้งหลาย พึงเห็นด้วยปัญญาอันชอบ ตามความเป็นจริง อย่าง
นี้ว่า นั่นไม่ใช่ของเรา นั่นไม่เป็นเรา นั่นไม่ใช่ตัวตนของเรา (แล้ว
ท่านก็ไล่ไป นอกจาก รูปอย่างใดอย่างหนึ่ง แล้วก็เวทนาอย่างใด
อย่างหนึ่ง แล้วก็สัญญาอย่างใดอย่างหนึ่ง สังขารอย่างใดอย่าง
หนึ่ง วิญญาณอย่างใดอย่างหนึ่ง จนเป็นที่สุด โนนแหละ มันก็ไป
ยึดถือว่า เป็นเรา เป็นของเราไม่ได้)

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อริยสาวกผู้ได้สดับแล้ว เห็นอย่างนี้ ย่อมเบื่อ
หน่ายแม้ในรูป แม้ในเวทนา แม้ในสัญญา แม้ในสังขาร แม้ใน
วิญญาณ เมื่อเบื่อหน่าย ย่อมคลายกำหนัด เพราะคลายกำหนัด
จึงหลุดพ้น เมื่อหลุดพ้นแล้ว ย่อมมีญาณหยั่งรู้ว่า หลุดพ้นแล้ว รู้
ชัดว่าชาติสิ้นแล้ว พรหมจรรย์อยู่จบแล้ว กิจที่ควรทำ ทำเสร็จแล้ว
กิจอื่นเพื่อความเป็นอย่างนี้ (เพื่อความเป็นพระอรหันต์ หรือเพื่อ
ความนิพพานอย่างนี้ กิจอย่างนี้ ไม่ต้องทำอีกแล้ว) มิได้มี

พระผู้มีพระภาค ได้ตรัส อนัตตลักขณสูตร นี้จบลงแล้ว ภิกษุ
เบญจวัคคีย์ ต่างมีใจยินดี ชื่นชมพระภาสิต ของพระผู้มีพระภาค
ก็แหละเมื่อพระผู้มีพระภาค กำลังตรัสไวยาภรณ์ภาสิตนี้อยู่ ภิกษุ
เบญจวัคคีย์ ก็มีจิตหลุดพ้นจากอาสวะ เพราะไม่ถือมั่น

เมื่อเราอ่านสูตรนี้แล้วเสร็จ เราก็เข้าใจแล้วว่า สูตรที่บอกว่า แม่
ที่สุด ไม่ใช่ตัวตนของเรา ไม่เที่ยง แล้วก็ไม่ใช่ตัวตนของเรา เพราะ
มันไม่เที่ยง มันก็ต้องเป็นทุกข์ เมื่อเราไปยึดเที่ยง หรือยึดอยู่ก็เป็น
ทุกข์ เพราะฉะนั้น เราต้องไม่ยึดเป็นตัวตนของเรา เป็นที่สุด

ที่นี้ก็อ่านสูตรอื่นอีก *สังขญาสูตร* ที่นี้กลับมาที่สังขญา เพราะเรา
กำลังพูดอยู่ที่ ตรงสังขกับสังขญา หรือว่าไม่เที่ยง เป็นอนัตตะ ก็
เรียกว่าสังข อนัตตะไม่มีตัวตน ก็คือสังขนั้นแหละ เพราะว่าอาการ
สภาวะธรรมของอนัตตา อนัตโต ปรโต ตุจจโต วิธโต สุขุโต สังขญา
สูตร ว่าด้วยการเจริญ อนิจจสังขญา

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนิจจสังขญา อันบุคคลเจริญแล้ว กระทำให้
มากแล้ว ย่อมครอบงำ กามราคะทั้งปวงได้ ย่อมครอบงำ รูปราคะ
ทั้งปวงได้ ย่อมครอบงำ ภวราคะทั้งปวงได้ ย่อมครอบงำ อวิชชา
ทั้งปวงได้ ย่อมถอนขึ้น ซึ่งอัสสมิมานะทั้งปวงได้ (อัสสมิมานะก็
คือ มานะนั้นแหละ อัสสมิมานะ ก็หมายความว่า มานะที่ยึดเป็น
ตน มานะที่อาตมา เรียกควบด้วย อาตมาไม่ได้เรียก อัสสมิมานะ
เท่าไร อาตมาเรียกแต่ อัตตามานะ ที่จริง ถ้าจะเรียกให้ถูกต้องตาม

ภาษา ก็จะเรียกเต็มว่า อัสนิมานะ ถ้ายังมีมานะ แล้วยึดมานะ เป็นตน ท่านเรียกว่า อัสนิมานะ แต่อาตมาก็เรียกเอาคำว่าตน หรือเอาอัตตา มาเรียกเลย อาตมาไม่เรียก อัสนิมานะ อาตมา เรียก อัตตามานะ ย่อมถอนขึ้น ซึ่งอัสนิมานะ ทั้งปวงได้)

คุณกรภิกษุทั้งหลาย ในสารทสมัย ชาวนาเมื่อไถนา ด้วยคันไถใหญ่ ย่อมไถ ทำลายความสืบทอดแห่งราก ทุกชนิด แม้ฉันใด อนิจจ สัจจะ อันบุคคลเจริญแล้ว กระทำให้มากแล้ว ย่อมครอบงำ กาม ราคะทั้งปวงได้ ย่อมครอบงำ รูปราคะทั้งปวงได้ ย่อมครอบงำกาม กับรูป ย่อมครอบงำ ภวราคะทั้งปวงได้ เมื่อก็อธิบาย ภวราคะ ไป จนกระทั่งถึง วิภวตัณหา บางทีวิภวะ จะเรียกวิภวาราคะก็ได้ แต่ที่ จริง บอกแล้วว่า วิภวาราคะ สุดท้าย พระพุทธเจ้าท่านไม่ตรัส ดับก็ ดับภวราคะ หรือ วิภวตัณหาเท่านั้น ย่อมครอบงำ ภวราคะทั้งปวง ได้ ย่อมครอบงำ อวิชชาทั้งปวงได้

อาตมามาถึงตรงนี้แล้วไปนึกถึง ภวตัณหาสูตร อวิชชาสูตร แล้วก็ ภวตัณหาสูตร ในภวตัณหา ก็เช่นเดียวกัน อวิชชานี้ก่อให้เกิด สุดท้ายสูงสุดก็ ภวตัณหาเท่านั้น เพราะฉะนั้น อวิชชาที่มันหมัดโง่ เป็นวิชาสุด บริบูรณ์แล้ว ย่อมดับอวิชชา อวิชชาสวะ พอดับ

อวิชชาสวะแล้วนี่คือ ดับหมดเลย ภาวตัณหา

พระพุทธเจ้าก็ไม่เคยตรัสว่า **ดับวิภวตัณหา** ไม่เคยตรัส ไม่เคยมี

ในพระสูตรก็ไม่เคยเห็น เคยเห็นแต่ว่า เมื่อดับอวิชชาแล้ว

ภาวตัณหาย่อมดับ ไม่ใช่**วิภวตัณหาย่อมดับ** อันนี้ ก็เป็นเรื่องที่

ละเอียดลึกซึ้ง เหมือนกลับไปกลับมา หรือย้อนไปย้อนมาเยอะ ซึ่ง

ถ้าคุณฟังดีๆ ที่อาตมาอธิบายมานี้ แล้วจะรู้จัดหลัก จุดจบ

จุดสำคัญ จุดสุดท้ายได้ดี ย่อมครอบงำ ภาวตัณหาทั้งปวงได้ ย่อม

ครอบงำ อวิชชาทั้งปวงได้ ย่อมถอน ซึ่งอัสสมิมานะ ทั้งปวงได้ ฉะนั้น

นั่นเหมือนกันแล

นั่นท่านก็ยกตัวอย่างอะไรอื่นๆ คล้ายกัน ดูกรภิกษุทั้งหลาย คน

เกี่ยวหญ้ามุงกระท้าย เกี่ยวหญ้ามุงกระท้าย แล้วจับปลายเขย่า

ฟาด สลัดออก แม้ฉันใด อนิจจสังขยา อันบุคคลเจริญแล้ว ฯลฯ

ฉันนั้น เหมือนกันแล

คือหมายความว่า จะทำอะไร ก็ต้องให้มันสะอาด ให้มันเรียบร้อย

ถอนรากถอนโคน ถอน เรียกว่า ทั้งเขย่า ทั้งฟาด ทั้งสลัด ทำ

อย่างไร ให้มันออกให้เกลี้ยง ไม่ให้เหลือธุลีละออง อันอื่นๆ

เหมือนกันแหละ ท่านยกตัวอย่าง

มะม่วงเมื่อขาดจากขั้ว จะเอาหญ้าามุงกระต่าย ถอนออกให้ขึ้นทุก
อย่าง ไม่ให้เหลือให้หรอ อะไรก็แล้วแต่

กลอนใดๆ แห่งเรือนยอด กลอนทั้งหมดนั้นไปสู่ยอด น้อมไปที่ยอด
ประชุมลงที่ยอด ยอด ชนทั้งหลายกล่าวว่า เลิศกว่ากลอนเหล่านั้น
แม้ฉันใด อนิจจสัญญา อันบุคคลเจริญแล้ว ฯลฯ ฉะนั้นเหมือนกัน
แล ก็ต้องตัดยอดเหมือนกัน

ไม่มีกลิ่นที่รากใดๆ ไม่กะลำพัก ชนทั้งหลายกล่าวว่า เลิศกว่าไม่มี
กลิ่นที่รากเหล่านั้น (คือไม่กะลำพัก นี้ มันเป็นกลิ่นอยู่ที่ราก
เพราะฉะนั้น ก็ถอนรากของไม้ กะลำพัก นี้ให้เกลี้ยงสิ้น ก็ถอนราก
เหมือนกัน)

ไม่มีกลิ่น ที่แก่นใดๆ จันทน์แดง ชนทั้งหลายกล่าวว่า เลิศกว่าไม้ที่
มีกลิ่นเหล่านั้น (หมายความว่า ที่แก่น จันทน์แดงนี้ กลิ่นไปอยู่ที่
แก่น ส่วนไม้กะลำพัก กลิ่นไปอยู่ที่ราก ก็ถอนราก ถ้ากลิ่นมันไป
อยู่ที่แก่นอย่างไร จันทน์แดงก็ต้องทำลายแก่น ถอนแก่น)

ไม้มีกลิ่นที่ดอกใดๆ มะลิ ชนทั้งหลายกล่าวว่า เลิศกว่าไม้มีกลิ่นที่
ดอกเหล่านั้น (ก็ทำลายตัวดอก มาสิ)

พระราชาน้อยใดๆ ทั้งหมดนั้น ย่อมเป็นผู้เสด็จไป ตามพระเจ้า
จักรพรรดิ พระเจ้าจักรพรรดิ ชนทั้งหลาย ย่อมกล่าวว่า เลิศกว่า
พระราชาน้อยเหล่านั้น แม้ฉันใด อนิจจสัญญา อันบุคคลเจริญ
แล้ว ฯลฯ (ก็ให้ถอนเหมือนกัน ที่จริงก็คือ ให้ฆ่าพระราชาน้อยๆ ถ้าฆ่า
พระราชาน้อยๆ พวกชนทั้งหลาย พวกพระราชาน้อยๆ เรียกว่า
อนุชน อนุชนนี้คือ พระราชาน้อยๆ ก็ต้องหมดไป ฆ่าหัวพระราชาน้อยๆ
แล้ว หางพระราชาน้อยๆ ก็หายหมด ว่าอย่างนั้นเถิด)

แสงดาวทั้งหลาย ชนิดใดชนิดหนึ่ง แสงดาวทั้งหมดนั้น ไม่ถึงเสี้ยว
ที่ ๑๖ แห่งแสงพระจันทร์ แสงพระจันทร์ ชนทั้งหลายกล่าวว่า เลิศ
กว่าแสงดาวเหล่านั้น (ไปดับพระจันทร์เสีย ดาวก็หาย ถือเอา
พระจันทร์ ให้แสงแก่ดาวต่อ)

ในสารทสมัยท้องฟ้าบริสุทธิ์ ปราศจากเมฆ พระอาทิตย์ขึ้นไปสู่
ท้องฟ้า ย่อมส่องแสง และแผดแสงไฟโรจน์ กำจัดความมืด อันอยู่ใน
ในอากาศทั่วไป แม้ฉันใด อนิจจสัญญา อันบุคคลเจริญแล้ว

กระทำให้มากแล้ว ย่อมครอบงำกามราคะทั้งปวงได้ ย่อมครอบงำ
รูปราคะทั้งปวงได้ ย่อมครอบงำภวราคะทั้งปวงได้ ย่อมครอบงำ
อวิชาทั้งปวงได้ ย่อมถอนขึ้น ซึ่งอัสมิมานะได้ทั้งหมด ฉะนั้น
เหมือนกันแล

ตรงนี้ข้อที่น่าสังเกตอีกอันหนึ่ง ก็คือว่า ท่านไม่กล่าวถึงรูปราคะ
เพราะรูปราคะ นั่นก็คือรูปราคะ นั่นแหละ อรูปก็คือ รูป ที่ไม่รู้จะ
เรียกว่าอะไรแล้ว ก็เรียกว่า ไม่ใช่รูป แต่รูปก็คือสิ่งที่ถูกรู้
เพราะฉะนั้น สิ่งที่ถูกรู้ ที่ละเอียดที่สุด นั่นแหละ ถ้าอธิบาย โดย
เนื้อหาก็คือ สิ่งที่ละเอียด จนกระทั่ง คนตาไม่ดี ก็ไม่รู้ว่ามีรูป ไม่เป็น
สิ่งที่ถูกรู้ได้ คนโสตไม่ดี ก็ไม่รู้ว่ามีเสียง ไม่สามารถที่จะรู้ว่า เป็น
เสียงที่ถูกรู้ได้ เป็นสิ่งที่ถูกรู้ได้ ฉะนั้นก็ฉะนั้น ก็คล้ายกันกับที่
อาตมาอธิบาย วิภวตัณหา ท่านก็มาสรุปลงที่ รูปราคะ กับ ภว
ราคะ เหมือนกัน

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็อนิจจสัญญา (สัญญาที่เห็นความไม่
เที่ยง) อันบุคคลเจริญแล้วอย่างไร กระทำให้มากแล้วอย่างไร จึง
ครอบงำ กามราคะทั้งปวง ฯลฯ ถอนขึ้นซึ่ง อัสมิมานะได้หมด
อนิจจสัญญา อันบุคคลเจริญแล้วอย่างนี้ กระทำให้มากแล้วอย่าง

นี่ว่า รูปดังนี้ ความเกิดแห่งรูปดังนี้ ความดับแห่งรูปดังนี้ เวทนา
ดังนี้ สัญญาดังนี้ สังขารดังนี้ วิญญาณดังนี้ ความเกิดขึ้น แห่ง
วิญญาณดังนี้ ความดับแห่งวิญญาณดังนี้ ย่อมครอบงำ กาม
ราคะทั้งปวงได้ ฯลฯ ถอนขึ้นซึ่ง อัสสมิมานะได้ทั้งหมด

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนิจจังสัญญา อันบุคคลเจริญแล้ว กระทำให้
มากแล้วอย่างนี้แล ย่อมครอบงำกามราคะทั้งปวงได้ ย่อม
ครอบงำรูปราคะทั้งปวงได้ ย่อมครอบงำภวราคะทั้งปวงได้ ย่อม
ครอบงำ อวิชาทั้งปวงได้ ย่อมถอนขึ้น ซึ่งอัสสมิมานะได้หมด (เข้า
จบสูตรนี้ก่อน)

ที่นี้ก็มาอ่านสูตร ที่สรุปชัดเจน คือ **นตุมหากสูตร** ว่าด้วยอายตนะ
ภายนอก ๖ ไม่ใช่ของตน

ดูกรภิกษุทั้งหลาย สิ่งใดไม่ใช่ของเธอทั้งหลาย (เมื่อเราเห็นว่า
ไม่ใช่ของเรา ไม่ใช่ของเราแล้ว) เธอทั้งหลาย จงละสิ่งนั้นเสีย
สิ่งนั้นอันเธอทั้งหลายละได้แล้ว จักเป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูล
เพื่อความสุข

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อะไรเล่า ไม่ใช่ของเธอทั้งหลาย รูป ฯลฯ เวทนา
ฯลฯ สัญญา ฯลฯ สังขาร ฯลฯ วิญญาณ ไม่ใช่ของเธอทั้งหลาย
(นั่นแหละ ที่อ่านมาแล้ว แล้วก็อธิบายไปแล้ว)

รูปไม่ใช่ของเธอทั้งหลาย เธอทั้งหลาย จงละรูปนั้นเสีย รูปนั้นอัน
เธอทั้งหลายละได้แล้ว จักเป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อ
ความสุข ... เสี่ยง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ธรรมารมณ (เหมือนกัน
หมด นัยเดียวกัน) ไม่ใช่ของเธอทั้งหลาย เธอทั้งหลาย จงละ
ธรรมารมณนั้นเสีย ธรรมารมณนั้น เธอทั้งหลายละได้แล้ว จัก
เป็นไป เพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุข

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชนพื้งนำหญ้า กิ่งไม้และใบไม้ ที่มีอยู่ในเขตวัน
นี้ไป หรือพื้งเผา หรือ พื้งทำตามสมควรแก่เหตุ ก็เธอทั้งหลายพื้ง
คิดอย่างนี้ว่า ชนยอมนำพวกเราไป หรือเผา หรือทำพวกเรา ตาม
สมควรแก่เหตุ ดังนี้บ้างหรือหนอ (ผู้ที่บอกว่า กิ่งไม้นี้ เธอทั้งหลาย
พื้งมีความคิดอย่างนี้ คนนำพวกเรา ไปหรือเผา หรือทำตาม
สมควรแก่เหตุ เราก็รู้สึกว่าคุณ นี้ เขานำเอาเราทั้งหลาย ที่เขาเอา
หญ้า ทั่วๆ ที่เขาเอากิ่งไม้ ทั่วๆ ที่เอาใบไม้ เขาเอาไปจากปฐม
อโศก นี้เอาไปแล้ว เราก็เลยมีความรู้สึกว่าคุณ เขาเอาเราไป โอ แล้ว

เขาก็เอาไปเผา หรือเขาเอาไปทำอะไร ก็แล้วแต่เขาเถิดนะ ดังนี้บ้างหรือหนอ)

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า หาเป็นดั่งนั้นไม่

ก็เขาเอาเราไปที่ไหน ก็มันไม่ใช่เรา เขาเอากิ่งไม้ไป เขาเอาอะไรไปฉันเดียวกัน ถ้าเขาเอาเวทนาเราไป เราจะบอกว่า เฮ้ย นั่นเอาความรู้สึกเราไปแล้ว เขาเอาสัญญาเราไปแล้ว เราบอก เฮ้ย เขาเอาความ กำหนดสัญญาเราไปแล้ว เอาความจำเราไปแล้ว นั่นของเรานะ สังขารก็ดี วิญญาณก็ดี เขาเอาไปแล้ว จะไปตู่ว่า นั่นเขาเอาเราไป อย่างนั้นหรือหนอ

พระพุทธเจ้าถามว่า ชื่อนั้นเพราะเหตุอะไร ภิกษุก็บอกว่า เพราะเหตุว่า หญ้าเป็นต้นนั้น มิได้เป็นตน หรือเป็นของเนื่องด้วยตนของข้าพระองค์ทั้งหลายเลย นั่นไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเนื่องจากตัวเราดอก เราตัดแล้ว เราไม่ได้ยึดมั่นถือมั่นว่าเรา เป็นของเราแล้ว พระเจ้าข้า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ฉะนั้นเหมือนกันแล รูปไม่ใช่ของเธอทั้งหลาย

เธอทั้งหลาย จงละรูปนั้นเสีย รูปนั้น อันเธอทั้งหลายละได้แล้ว จัก
เป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุข

เสียงไม้ไซ้ของเธอทั้งหลาย.. ฯลฯ.

กลิ่นไม้ไซ้ของเธอทั้งหลาย... ฯลฯ

รสไม้ไซ้ของเธอทั้งหลาย... ฯลฯ

โผฏฐัพพะไม้ไซ้ของเธอทั้งหลาย.... ฯลฯ

ธรรมารมณฺ์ ไม้ไซ้ของเธอทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงละธรรมารมณฺ์
นั้นเสีย ธรรมารมณฺ์นั้น อันเธอทั้งหลายละได้แล้ว จักเป็นไปเพื่อ
ประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุข

(ผู้ละได้แล้ว เมื่อละได้แล้ว ผู้นั้นจักเป็นไป จักดำเนินไป ถ้ายังไม่
ปรินิพพาน ก็จะมีสุคติ หรือมี อากังขาจร หรือมีอจรของตัวเรา
ยังดำเนินไปต่ออยู่ การดำเนินไปต่อ ของตัวเรา ก็จะเป็นไป เพื่อ
เกื้อกูล เพื่อความสุข สุขที่ว่านี้รวมทั้งเรา ก็เป็น รูปสมมุติ สุขของ
คนอื่น ที่เราจะอนุโลมให้แก่เขา อย่างอาตมา อนุโลมให้คนไป
ร้องเพลง เขาสุข ก็สุขไปบ้างเถิด โปรดปรตนิตหน้อยไป ปล่อย
ปรตบ้าง อะไรอย่างนี้เป็นต้น เราเอง เราก็รูปสมมุติ คนอื่นก็เป็น
สุข ร่วมกันไปหมด)

ที่นี้กลับมาอธิบายตรงที่ว่า ถ้าเราเข้าใจตรงที่ว่า อันนี้ ไม่ยึดว่าเรา เป็นเราได้นี้ มันตรงไหน ตรงที่สัญญา กำหนดรู้ สัญญาตัวนี้แหละ คือตัวไปเป็นปัญญา ไปเป็นญาณ ญาณกำหนดรู้ทั้งหมด และ ท่านตรัสว่า เทียงด้วย เช่นอาตมาเอา จุฬวิญญูสูตร มาอ่านสุฟังนี้ ที่ท่านบอกว่า สัจจะมากหลาย ต่างๆกัน เว้นจากสัญญาว่า เทียง เสีย ไม่มีในโลกเลย อันตรงนี้แหละ ที่อาตมาขยายความไปแล้ว เนื้อหาพวกนี้ อาตมาไม่อ่านต่อแล้ว ค่อยๆไปศึกษา เพราะฉะนั้น จุดจบจะเรียกว่า สัจจะที่สูงที่สุด ก็ต้อง ที่สัจจะไม่ต้องติดยึด ใน บัญญัติว่าสัจจะแล้ว แต่ก็ เป็นสัจจะนะ สัจจะสูงสุด สุดที่ตรง สภาวะ ของการกำหนดรู้ และสัญญานี้ รู้ยิ่งเห็นจริง เป็นญาณ หรือ เป็นปัญญา กำหนดรู้ความเทียง ท่านบอกแล้วว่า สัญญาว่า เทียง สัญญาจะ อากาตามกำหนดเป็นกิริยา กำหนดรู้แล้ว นำ การกำหนดรู้ รู้อะไร รู้ความเทียง แล้วอะไรล่ะ ที่สุดแห่งที่สุดของ ศาสนาพุทธเทียง อะไรเทียง สัญญา ไปเทียงอย่างไร วนแล้ว เข้า ป่าแล้ว อะไรเทียง อุกาโตภาควิมุตติเทียง อากาการนั้น ในตนของตน เท่านั้น

ฟังตรงนี้อีก อากาการนิพพาน อากาการอุกาโตภาควิมุตติ อากาการเจตโส อภินิโรปนา จิต เจโตวิมุตติ รู้ว่าจิตของเราเป็นธาตุรู้ และเป็นธาตุที่

ทนได้โดยไม่ทุกข์ ไม่เดือดร้อน ไม่เปลี่ยนเป็นอื่น ไม่ปรุง ไม่กิเลส
เข้าไปแทรกได้ ไม่เป็นอื่น ไม่เป็นอะไร เป็นอย่างนั้นๆ ในจำนวนนี้
ก็รู้สึกว่าเป็นอย่างนี้ เราก็กำหนด เป็นอย่างนี้ๆ แหละ ไม่เป็นอื่น
เลย ไม่เป็นอย่างนั้นๆ อย่างอะไรอีก ก็เป็นอย่างนี้ก็คือ วางจาก
กิเลส โดยรู้จริงจังเลยว่า กิเลสคืออะไร ฐลึละของของกิเลส อา
สวะคืออะไร อนุสัยคืออะไร มันไม่มีตัวตนของตัวนี้แล้ว อนัตตา
แล้ว สูญแล้ว ไม่มีตัวจะมาเป็นอย่างอื่นอีกเลย มันไม่เกิดอีก มีแต่
สูญอยู่อย่างนี้ รู้แล้วตัวปัญญา หรือสัญญาที่กำหนดรู้นี้ เป็น
ปัญญาแล้ว เป็นญาณสูงสุดแล้ว เป็นวิมุตติญาณทัสนะ เป็น
ญาณทัสนะพิเศษ ที่อ่านรู้วิมุตติ วิมุตติอันนี้ ไม่เป็นอื่น ไม่ต้องศึกษา
อีก ไม่ต้องมาฝึกหัดอีก ไม่ต้องมาทำใหม่ เพียงแท้ แน่นอนมันคง
เจียบเลยนะ นี่คือ **สัญญาะ นิจจาณี** แล้วธรรมารมณทั้งหลาย ก็
ไม่มีแล้ว ไม่มีอารมณ์สุข อารมณ์ทุกข์ อุเบกขา วางเฉย อทุกขม
สุข ไม่มีทุกข์และไม่มีสุข

อาการนี้ คุณจะต้องรู้ด้วยตนจริงๆ บอกแล้วว่า แค่เป็นฐานอาศัย
เพราะเรายังมีรูป นาม ชันธ์ ๕ เรายังมีรูปจริง เรายังมีเวทนาจริง
ตามสมมติสัจจะ ยังไม่สลาย เรายังมีรูป เวทนา สัญญา สังขาร
วิญญาณ แล้วก็มาทำงานเก่งหมด เวทนามกำหนด เวทนารู้ คือ

อาการมันรู้สึกรู้สึก มันรู้ รู้อะไร คืออะไร รู้นะมันรู้ แล้วตัวสัญญา กับ
เวทนา ที่จะคู่กัน ทำงานปลีกเดี่ยวไม่ค่อยได้ดก มันจะต้องมีสอง
พอเวทนากระทบ เวทนา รู้ สัญญาก็กำหนดเปลี่ยน กำหนดเทียบ
กำหนดไปหาความจำ เราจำได้ อย่างนี้ เราเรียกว่า ไมโครโฟน
กระดาษ เราก็ธรรมดา อ่านตัวหนังสือก็คือตัวหนังสือ บอกเรื่อง ก็
รู้เรื่อง จำได้ เรื่องอะไรก็จำได้ แต่มีปรุงรสใหม่ ไม่มี ธรรมดา
ไม่ได้ไปติด ในอารมณ์ของอะไรๆ ธรรมดา คือ ทุกสิ่งทุกอย่างทั้งปวง
ไม่ได้ติดในอารมณ์อร่อย อารมณ์โลกียะ อารมณ์อะไร มีแต่
อารมณ์นิพพาน คือ อารมณ์ว่าง อารมณ์ไม่มีกิเลส อารมณ์ไม่เป็น
อื่นอีกเลย อารมณ์มันเป็นอย่างนี้ อย่างที่มันว่าง มันอุเบกขา มัน
บริสุทธิ์ มันเฉย มันไม่มีการสังขารร่วมปรุง แถมมัน สัญญา
กำหนดรู้ แล้วมันปรุงกับเขาอีก ยังได้เลย

ที่อาตมาอธิบาย เป็นปฏิสนธิสัคคะ สลัดคืน ไปปรุงร่วมกับเด็ก ๆ
ที่ว่า เล่นหม้อข้าวหม้อแกง เหมือนเด็ก อาตมาสนุกกับเขา แล้ว
เราก็ต้อง อ่านจิตเราด้วยว่า แล้วเราสนุกกับเขานั้นนะ เราแอบ
เสพหรือเปล่า เรามีอารมณ์ปรุง เรามีสังขารหรือเปล่า ต้องไป
อ่าน คนคืออะไร มนุษย์ ๓ ชั้น มีรูป เวทนา สัญญา เท่านั้น
สังขารไม่มี ตัดสังขาร ไม่มีตัวปรุงให้แก้ตน ถ้าเวทนามกับสัญญา

จะส่งไปหาวิญญาณ ก็เป็นธาตุรู้ ใช้ภาษาได้ว่า เป็นธาตุรู้ มันก็สัก
แต่ว่ารู้ โดยไม่มีสังขารแล้ว นี่แหละคือ การดับสังขาร สิ้นในโลก
ดับสังขารแล้วจบ

คุณสัญญา นิจจานิ คุณกำหนดรู้อันนี้ได้ การกำหนดรู้นี้ ชาญ
ฉลาดขึ้นไป จนเป็นญาณปัญญา กำหนดรู้ อย่างชัดตามความ
เป็นจริง มันเป็นอย่างไร ต้องเห็นความเป็นอันนั้น ให้ตรงที่สุด
อย่าเบี่ยง อย่าหลอกตัวเอง คุณมีญาณเกิด ญาณฉลาด ญาณที่รู้
แจ้งเห็นจริงของคุณ ก็คือ คุณยังหลงก็คือ คุณหลง คุณจะรู้จริง ก็
คือคุณรู้จริง เพราะฉะนั้น คุณเกิดญาณนี้จริงเมื่อใด แล้วมีสภาวะ
นี้จริงเมื่อใด ถึงที่สุดเมื่อใด เมื่อนั้นเราก็ถึงที่สุด เมื่อนั้น จบอยู่ที่
สัญญา นิจจานิ แต่ไม่ได้หมายความว่า สัญญานั้นเที่ยงนะ
สัญญานั้นเป็นปัญญา เป็นญาณทัสนะ ไปกำหนดรู้ รู้แล้วว่าอันนี้
เที่ยง พอรู้แล้ว เราก็ไม่ได้ติดยึด สุดท้าย พระอรหันต์เจ้า จะใช้
สัญญาที่เป็นปัญญายิ่งยอดนี้ ก็ใช้ไป แต่ท่านใช้แล้ว ท่านหลง
ผิดอีกใหม่ว่า โอ้ นี่มันน่าได้ น่ามี น่าเป็นอยู่ มันเป็นเรา เป็นของ
เรา คุณเวียนวนอีกแล้ว วนอีกแล้วว่าเป็นเรา เป็นของเราอีก โดย
คุณไม่ต้อง จบตรงที่ ถึงอย่างนั้น ก็อย่าไปยึดมั่นถือมั่น ว่าเป็นเรา
เป็นของเรา แต่มันก็เป็นของเรานั้นแหละ

แต่เมื่อเราวางอาการไม่ยึดมั่นถือมั่น ว่าเป็นเรา แคสมาทาน ฌวย
ไว้ถือไว้อย่างสงบ สมะ นี่แปลว่าสงบ อาทาน นี่แปลว่า ถือไว้ ถ้า
อุปาทานแล้ว ฌวยไว้อย่าเกิด มันจะเกิดอะไรก็ตามแต่ เกิดกิเลส
เกิดตัวเกิดตน เกิดอะไรไปอีก ไปกันใหญ่เลย อุปะ + อาทานนี่
อุปาทาน มันจะติดยึด เพราะฉะนั้น เมื่อเราเฉยไว้ อย่างสมาทาน
อย่างรู้ อย่างสงบแล้ว อย่างไม่เกิดกิเลสอีกแล้ว ก็ฌวยไว้ อาศัย
ฌวยไว้ เพื่อเกิดประโยชน์ เพื่อการประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุข
พหุชนสุขายะ เพื่อความสุขของชนเป็นอันมาก เราก็ร่วม วุปลโม
สุขอยู่ด้วย เราก็สุขอย่างสงบอยู่ด้วย คนอื่นๆ ก็สุขด้วย ตามฐานะ
ที่เรา จะเกื้อกูลเขา แต่ไม่ให้เขาหลงใหลได้ปลื้มนะ ต้องขัดเกลา
ต้องช่วยขัดเกลา เพราะฉะนั้น พระอริยเจ้า โดยเฉพาะพระอรหันต์
ก็จะทำงาน เพื่อที่จะช่วยเหลือมนุษย์ เป็นโพธิกิจ รื้อชนสัตว์ ช่วย
สัตว์อื่น ให้มาเป็นสุขอย่างเรา ให้มาได้ความประเสริฐอย่างเรา ให้
มาได้รับความรู้อันวิเศษ เยี่ยมยอดนี้ เหมือนเราไม่หลงแหน

อาตมาอยากให้ได้พร้อมกันหมดเลย นี่พริบเลยนี้ ไม่หลงเลย จริง
จริงนี้ ไม่หลงเลย มีแต่ ทำอย่างไรมันจะได้ จะทำอย่างไรมันจะได้
มันไม่หลงเลย เพราะถ้าได้กันแล้ว มันไม่ต้องมาทะเลาะกัน ไม่

ต้องมาริชยา กัน ไม่ต้องมาแย่งชิงกัน ไม่ต้องมาอะไร เพราะคุณได้
แล้ว คุณมีแต่จะไปเห็นแก่ผู้อื่น คุณมีแต่จะไปเกื้อกูลผู้อื่น คุณยิ่ง
จะไป ทำให้โลกนี้สงบ ทำให้โลกนี้อุดมสมบูรณ์ ทำให้โลกนี้สว่าง
ไสว ทำให้โลกนี้ อิศรเสรีภาพ ภราดรภาพ สันติภาพ สมรรถภาพ
บูรณภาพ ก็เรียนเป็นภาษานั้นนะ ให้มันมีอาการหน้อยเกิด

โดยเฉพาะ อาการภราดรภาพ ของชาวปฐมอโศก หรือชาวอโศก
เราเนี่ย มันยังไม่ค่อยภราดรเลย มันภราด้น ภรา หา อะไร ภราดบ
หนีบ้างนะ ดันบ้าง หนีบ้าง มันไม่ภราดร ประสานสมานกัน เป็น
พลังปีกแผ่น พลังหนึ่งเดียว พลังที่เบิกบาน รื่นเริง เป็นพี่เป็นน้อง
อันสนิทจริง มันยังไม่ ก็ขอแถมตัวจบ จุดจบตัวนี้แก่พวกเรา ฝาก
ไว้

ก็คือพวกเราที่ทำงานมากันแล้ว หรือฝึกหัดฝึกฝนกันมาแล้วเนี่ย จริง
มีความเป็นภราดรภาพ เป็นพี่น้องกันพอสมควร แต่จิตใจหรือ
ปัญญาญาณ หรือว่า การล้วงลึกเข้าไปถึงสภาวะ จนเราเป็นได้
อย่างดีเยี่ยม มันยังมีการมองเฟ่งโทษ เฟ่งนั้น เฟ่งนี้

ก็พวกเราดีขนาดนี้ ยังไม่ถือว่าเป็นพี่เป็นน้อง เป็นอะไรต่ออะไรกัน
ยังถือสา เอาเป็นเอาตายกัน จะทะเลาะวิวาท สู้ตาย ฆ่าแกงกัน
จะไล่จากกัน แยกกัน มันจะบ้ากันนะ พวกเรานี่ เรามีดีกันขนาดนี้
แล้ว มีพี่ดี มีน้องดี มีลูกดี มีหลานดี มีป่า มีน้ำ มีอากาศขนาดนี้ เรา
รักกันไว้ เราประสานกันไว้เถิด อย่าให้แตกแยกกันไปอีกเลย

อาตมาก็พยายามซ้อ น พยายามกรอง พยายามเอามาให้ได้ ขนาด
นี้แล้ว มาอยู่รวมกันนี้แล้วนี่ จะเป็นไก่ในเข่ง ไก่ในสุ่ม จิกกันไม่
รู้จักจบ หัวล้างข้างแตก อยากเอา หลายชาติ อนุโลมปฏิโลมกัน
บ้าง เข้าใจกันให้ได้บ้าง เออ คนนี้จริตอย่างนี้ คนนี้ก็ฐานอย่างนี้
นะ เราจะทำอย่างไร ช่วยเขาได้ ถ้าช่วยไม่ได้ มันจะเกิดทะเลาะ
เบาะแว้ง ไม่ประสานกัน เราก็เป็นคนยอมเสียก็แล้วกัน

ประสานกันดู เรื่องไหนเหนือปากกว่าแรง เอาเข้าหมู่ เอาเข้าหมู่
สงฆ์ หรือ มาถึงอาตมาเป็นที่สุด เราช่วยไม่ได้แล้วหนอ แต่
ปรารถนาจะช่วยเขา เอาเรื่องเอารายละเอียดเหล่านั้น มาบอก
ข้อมูล

แล้วใจเรา การฟ้องกับการบอกข้อมูล นี่ต่างกัน ก็เคยบอกแล้วว่า
การฟ้องนี่ ประกอบไปด้วยอกุศลจิต ถ้าเราเอามาบอกผู้ใหญ่ หรือ
มารายงานผู้ใหญ่ก็เพื่อเรา แหม ใจคนนี่นี่ เราเกลียดจัง หรือว่าเรา

รักมากเกินไป ก็ไม่ต้องไปรักมากเกินไปละ แต่ปรารถนาดีต่อกัน
รักมาก ก็จะมีเหตุผลแต่เรื่องดี ชังมาก ก็จะมีเหตุผลแต่เรื่องชั่ว มันจะ
เอียง เพราะฉะนั้น ก็พยายามวางใจเป็นกลางๆ เอาเรื่องตรงของผู้
นี้มา อย่าไปเอามา ด้วยความรักเขามาก ก็เลยมาเหตุผล แต่เรื่อง
ดีมาก เรื่องไม่ดีก็ลืมไป ตาฟาง ไม่เห็นความไม่ดีเขา เอาสิ่งจริง
มาทั้งหมด เพราะฉะนั้น การเหตุผล ก็คือ การเอามารายงาน ด้วย
จิตที่มีอกุศลจิต อกุศลเจตสิก ที่มีความลำเอียงด้วยรัก หรือด้วย
ชังมาบอก เราจะพยายามมารายงาน ต้องพยายามเอามารายงาน
อย่าให้มีกิเลสเหล่านี้ เข้าไปร่วมปรุง ไปร่วมผสม ไปมีฤทธิ์ด้วย
เรียกว่า มาบอกข้อมูล หรือมาบอกข้อมูลได้ดีสุด จบ แล้วก็วางใจ
ปล่อยเป็นหน้าที่ของท่านแล้ว เรายังช่วย ไม่ได้ ไปช่วยคนโน้น
คนนี้ไม่ได้ เป็นลูกก็ตาม ยังช่วยลูกไม่ได้เลย เราไม่เก่ง ใจลูกมัน
เป็นลูกบังเกิดเกล้า หรือน้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รุนสูงกว่าแล้ว
จะช่วยผู้อื่นยาก รุนพี่ รุนพ่อ รุนแม่ รุนปู่ รุนย่า โอ! ยิ่งช่วยยาก
เพราะคนเหล่านั้น จะถือตัวว่าเป็นผู้ใหญ่ เป็นผู้สูง ฉะนั้น ผู้ใหญ่
ผู้สูง ก็มีอัสมิมานะได้ นั่นก็ยาก เราก็อยากจะช่วย ปรารถนาจะ
ช่วย ก็มีวิธีการเอาเข้าหมู่ ให้หมู่ช่วย หรือ ผู้ใหญ่ที่เราคิดว่า ท่าน
จะช่วยได้ พูดอย่างนี้ หางานมาให้แก่ตัวเองเยอะนะนี่ อาตมา

จัดทำโดย โครงการถอดเทป

ถอดโดย จอม ศรีสวัสดิ์ ๑๗ มิ.ย. ๓๗

ตรวจทาน ๑ โดย สม.ปราณี ปิงเจริญ ๑๘ มิ.ย. ๓๗

พิมพ์โดย ทองแก้ว ทองแก้ว ๙ ก.ค. ๓๗

ตรวจทาน ๒ โดย ป.ป. ๑๕ ก.ค. ๓๗

เข้าปกโดย สมณะพรหมจริโย

เขียนปกโดย พุทธศิลป์